

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Bloemenstraat 20-21 (Ieper, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017L127

15/12/2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Bart Bot
Wetenschappelijke begeleiding: /

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Bart Bot, OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoud

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	3
1.1 Beschrijvend gedeelte	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.2 Onderzoeksopdracht	6
1.2.1 Onderzoekskader	6
1.2.2 Juridische context	6
1.2.3 Randvoorwaarden	6
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	6
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	7
1.2.5.1 <i>Huidige toestand</i>	7
1.2.5.2 <i>Geplande werken</i>	9
1.2.5.3 <i>Impact</i>	12
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	12
1.2.6.1 <i>Methode</i>	12
1.2.6.2 <i>Fysisch geografische situatie</i>	12
1.2.6.3 <i>Bekende archeologische vindplaatsen</i>	13
1.2.6.4 <i>Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader</i>	13
1.2.6.5 <i>Verstoringshistoriek</i>	13
1.2.6.6 <i>Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten</i>	13
1.3 Assessmentrapport	13
1.3.1 Ruimtelijke situering	14
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	14
1.3.2.1 <i>Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)</i>	14
1.3.2.2 <i>Geologie</i>	15
1.3.2.3 <i>Bodem</i>	16
1.3.2.4 <i>Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop</i>	18
1.3.2.5 <i>Hydrografie</i>	20
1.3.3 Gekende archeologische waarden	20
1.3.3.1 <i>Historisch en cartografisch onderzoek</i>	20
1.3.3.2 <i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	34
1.3.3.3 <i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	36
1.3.4 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek	37
1.4 Conclusie	38
1.5 Bibliografie	39

1.6	Lijst met afbeeldingen.....	40
------------	------------------------------------	-----------

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Titel: Archeologienota Ieper Bloemenstraat 20-21

Erkend archeoloog: Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Bart Bot

Projectcode bureauonderzoek: 2017L127

Locatiegegevens: Ieper Bloemenstraat 20-21

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: xmax, ymax: 46083, 172283 / xmin, ymin: 46054, 172258

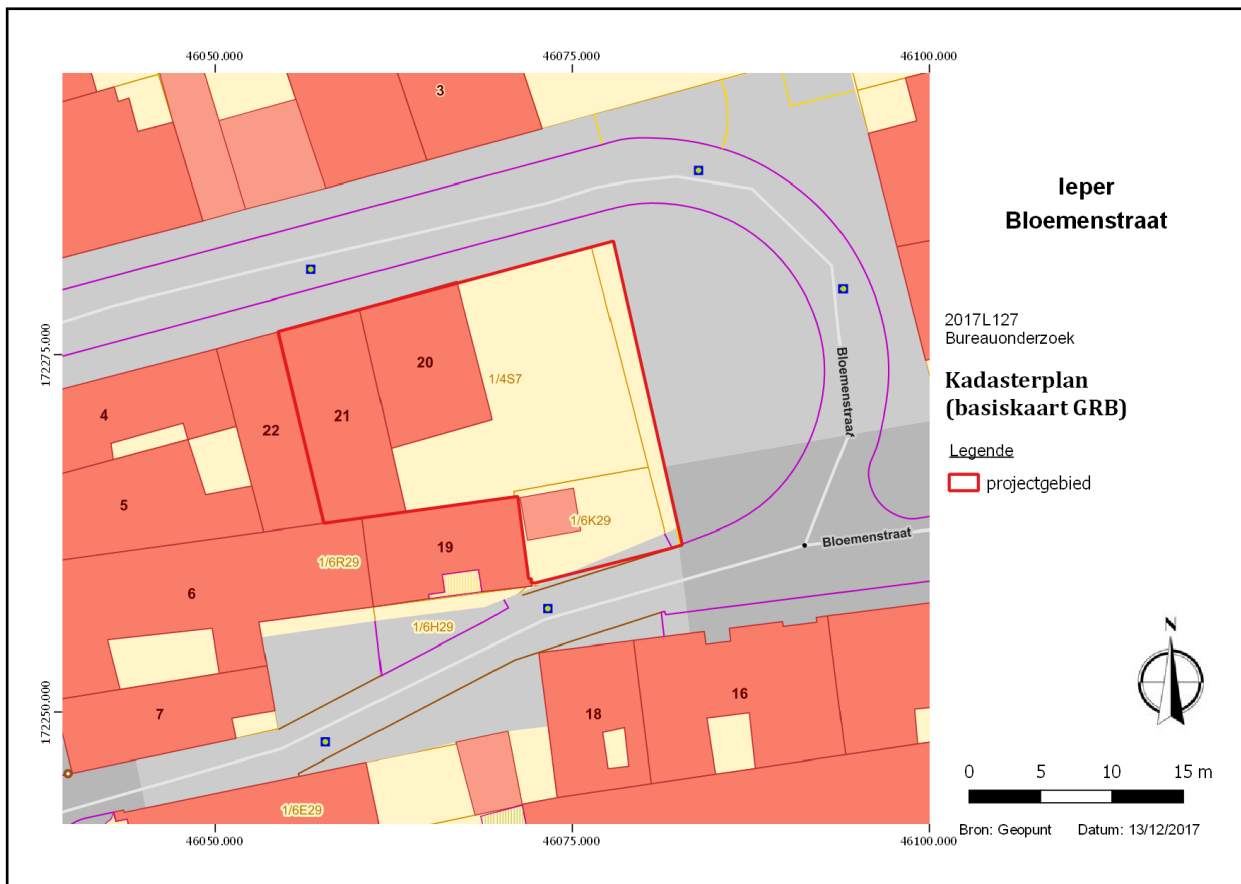
Kadastergegevens: Figuur 1

Topgrafische kaart: Figuur 2 en 3

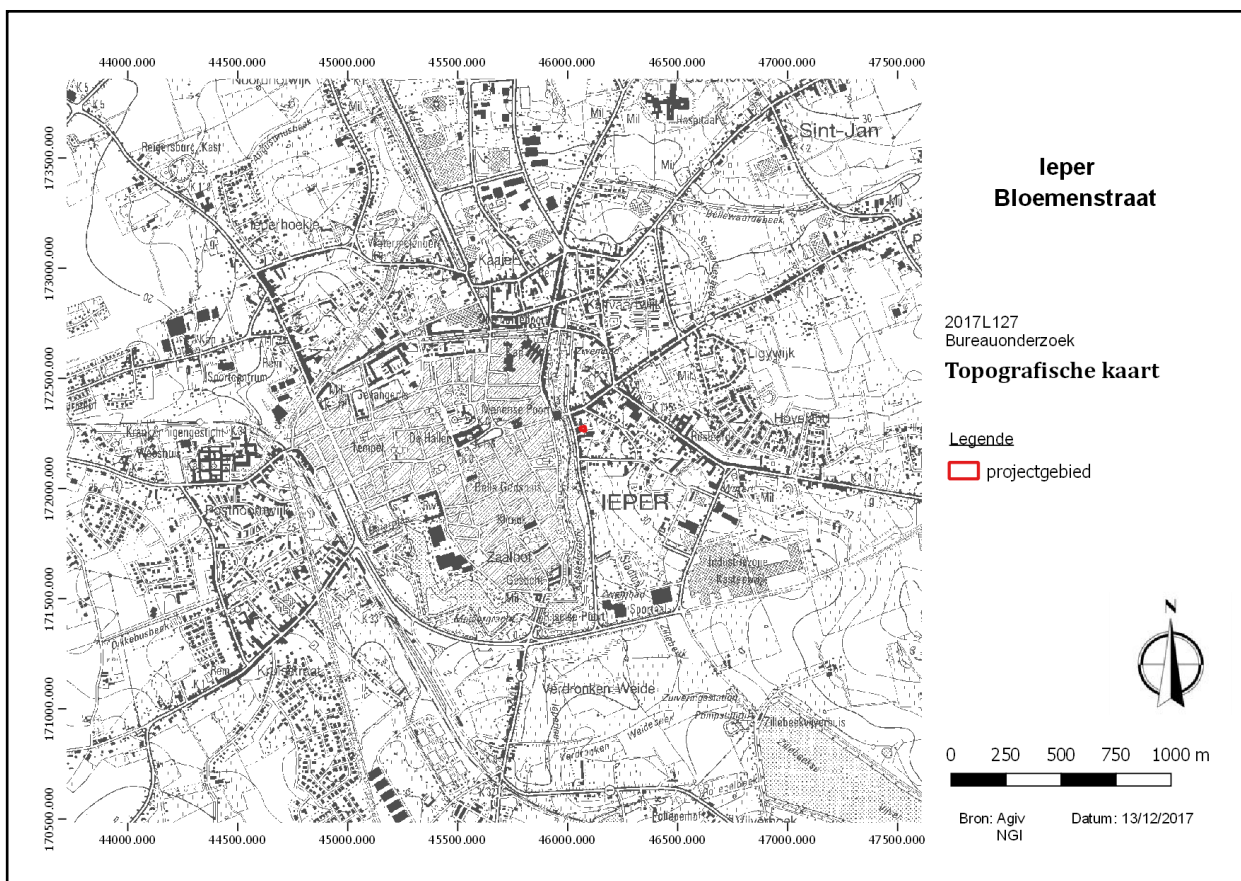
Betrokken actoren: Bart Bot

Wetenschappelijke advisering: /

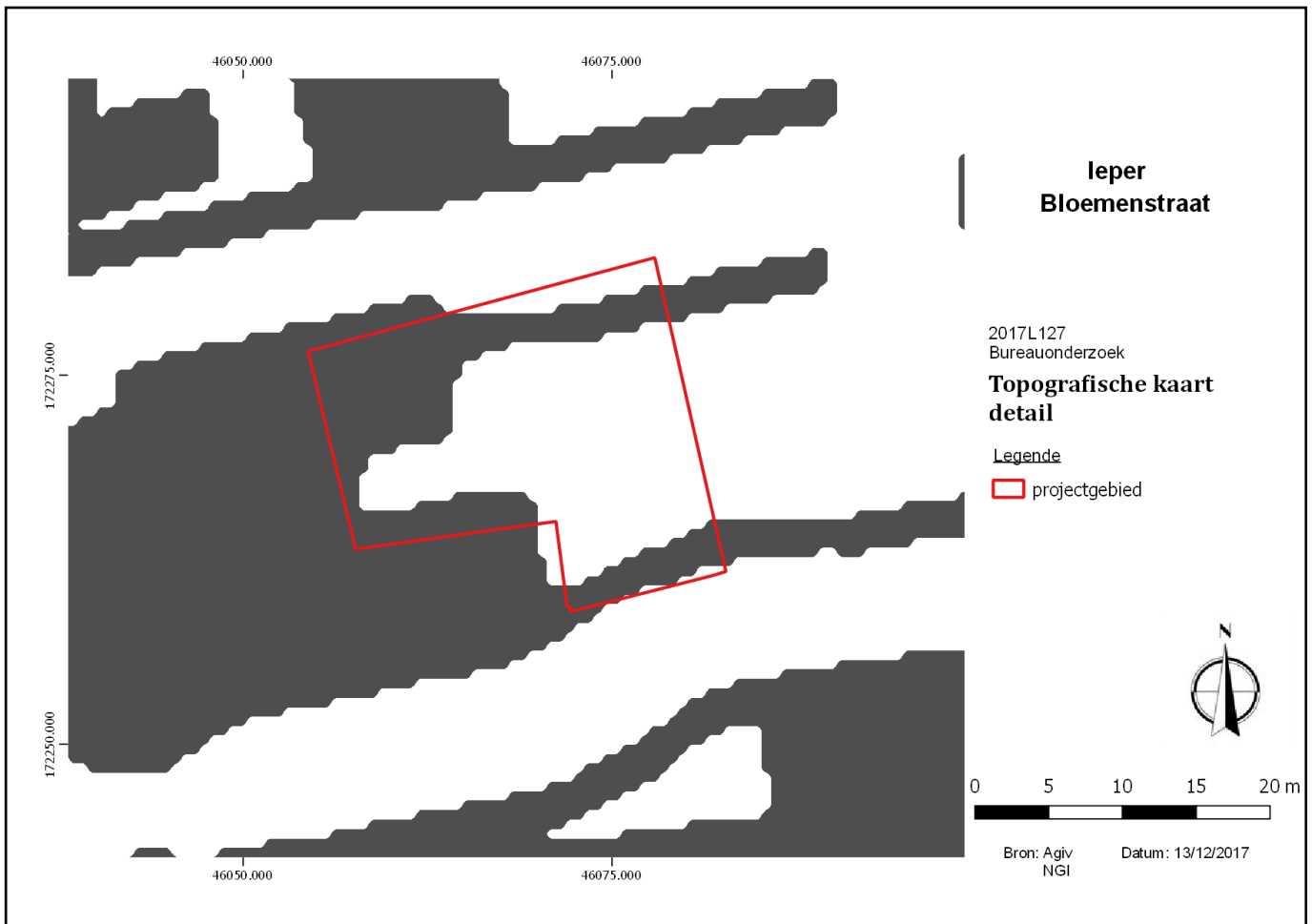
Plaats en datum: Sint-Michiels-Brugge 15/12/2017

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: AGIV & NGI)

Figuur 3 Topografische kaart (detail) met aanduiding van het plangebied. (bron AGIV & NGI)

1.2 Onderzoeksoopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van een handelsruimte en appartementen te Ieper Bloemenstraat 20-21. Het projectgebied wordt in deze studie Ieper Bloemenstraat 20-21 genoemd.

Met onderstaand bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied wordt op het gewestplan aangeduid als woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde (code 0101). Bovendien bevindt het zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van de stad Ieper. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 428m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

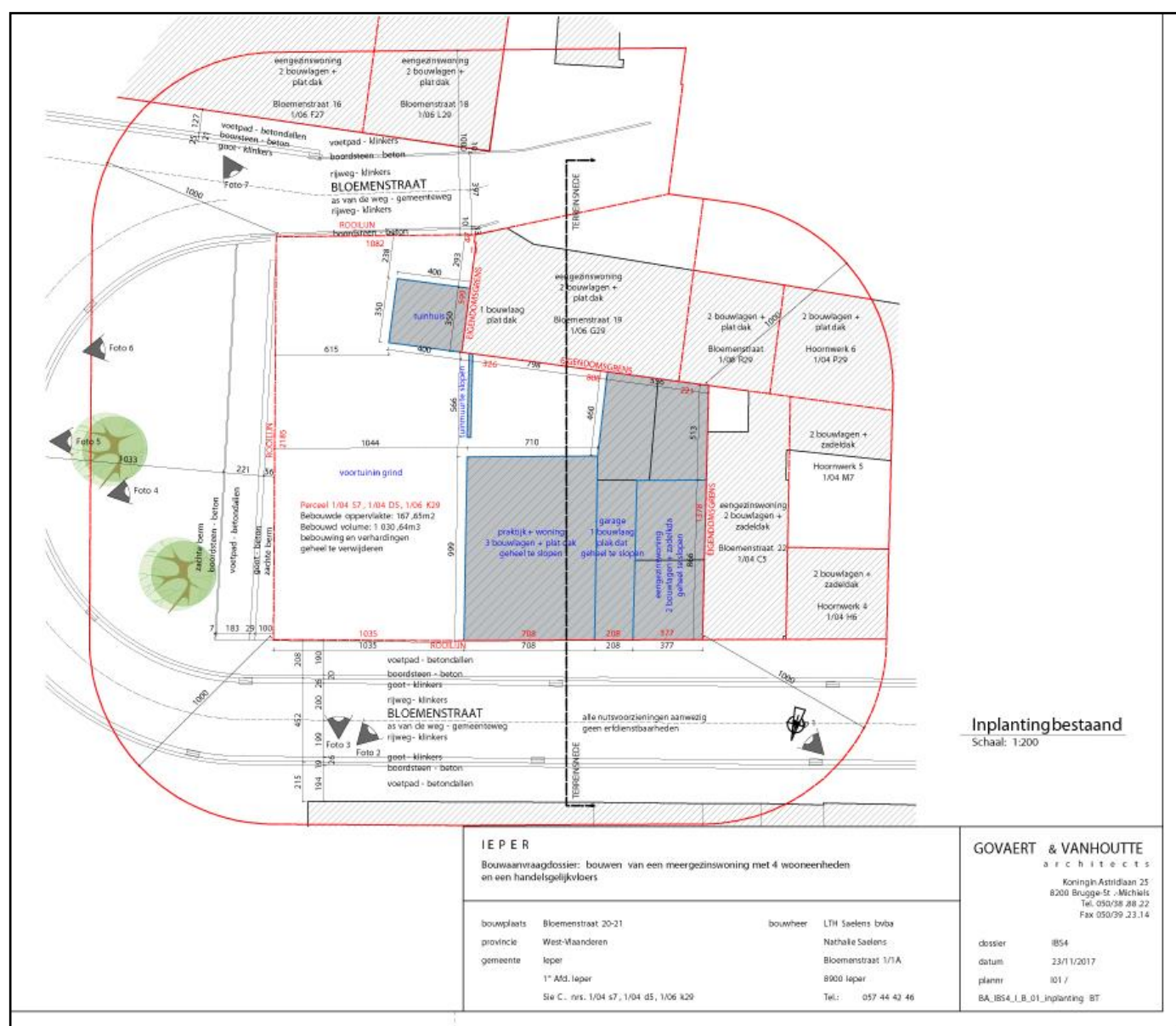
In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr.1.3.3.2).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

1.2.5.1 Huidige toestand

Het plangebied ligt ter hoogte van de Bloemenstraat 20-21 te Ieper (prov. West-Vlaanderen). Momenteel staan drie bouwvolumes binnen het plangebied. Een eerste gebouw bevindt zich ter hoogte van de Bloemenstraat 20. Het betreft een woning + praktijk met een opp. van circa 72m². Het gebouw bevat drie bouwlagen en een plat dak. Naast deze woning, ten westen, ligt een ééngesinswoning nr.21 met garage (samen 82m²).

Aan de oostelijke zijde van het plangebied staat een tuinhuis (opp. 11m²) met aan de oostelijke zijde een klein onverhard deel. Ten noorden van dit tuinhuisje ligt een voortuin verhard met grind. Ten westen van deze voortuin staat een tuinmuur, deze maakt de scheiding met de woning gelegen aan de Bloemenstraat 20.

Figuur 4 Uitsnede uit het plan bestaande toestand. (bron: initiatiefnemer).

Figuur 5 Zicht op het betreffende plangebied in de Bloemenstraat vanaf de noordelijke zijde (bron: google.be).

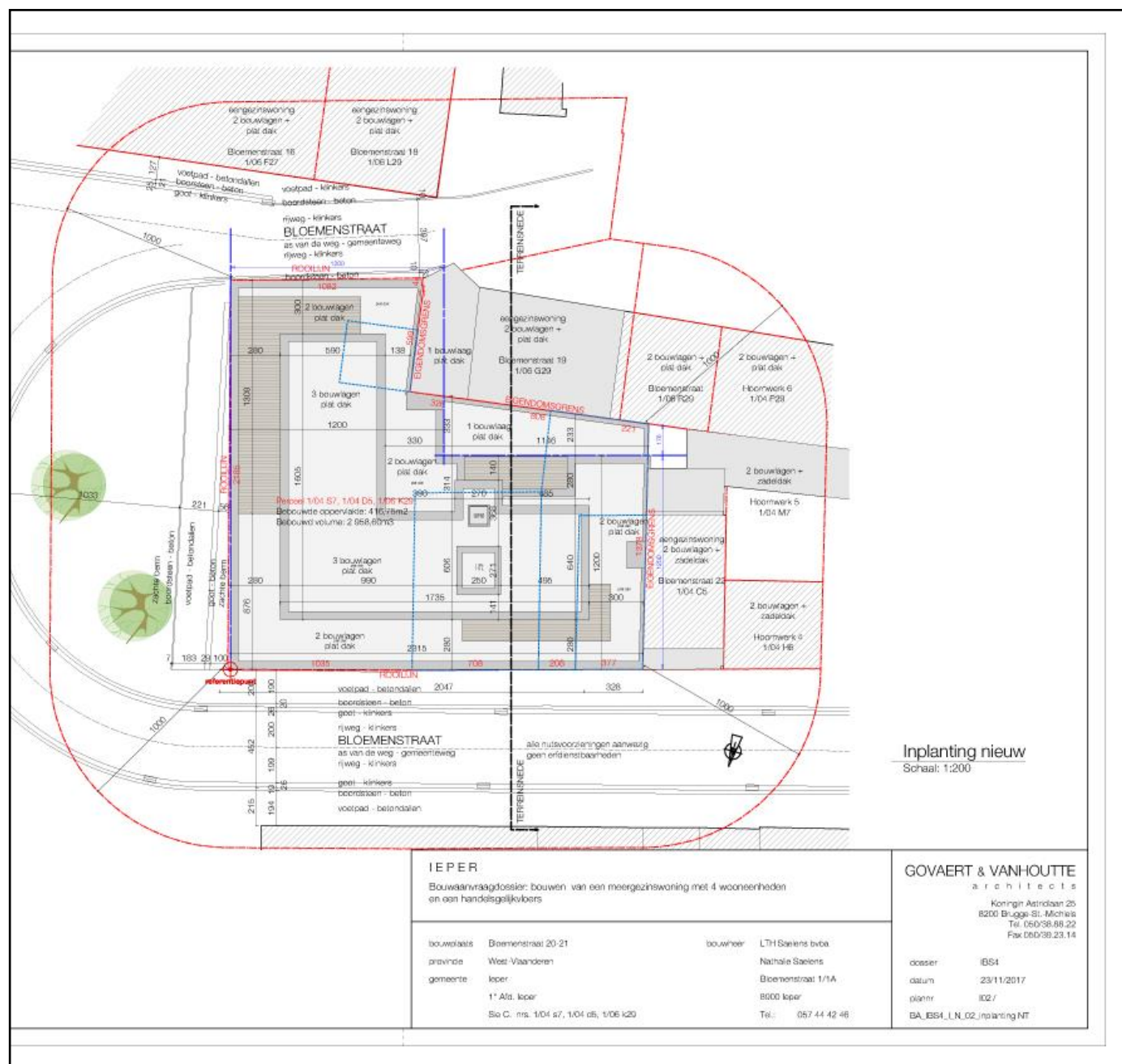

Figuur 6 Zicht op het plangebied in de Bloemenstraat vanaf de zuidelijke zijde (bron: google.be).

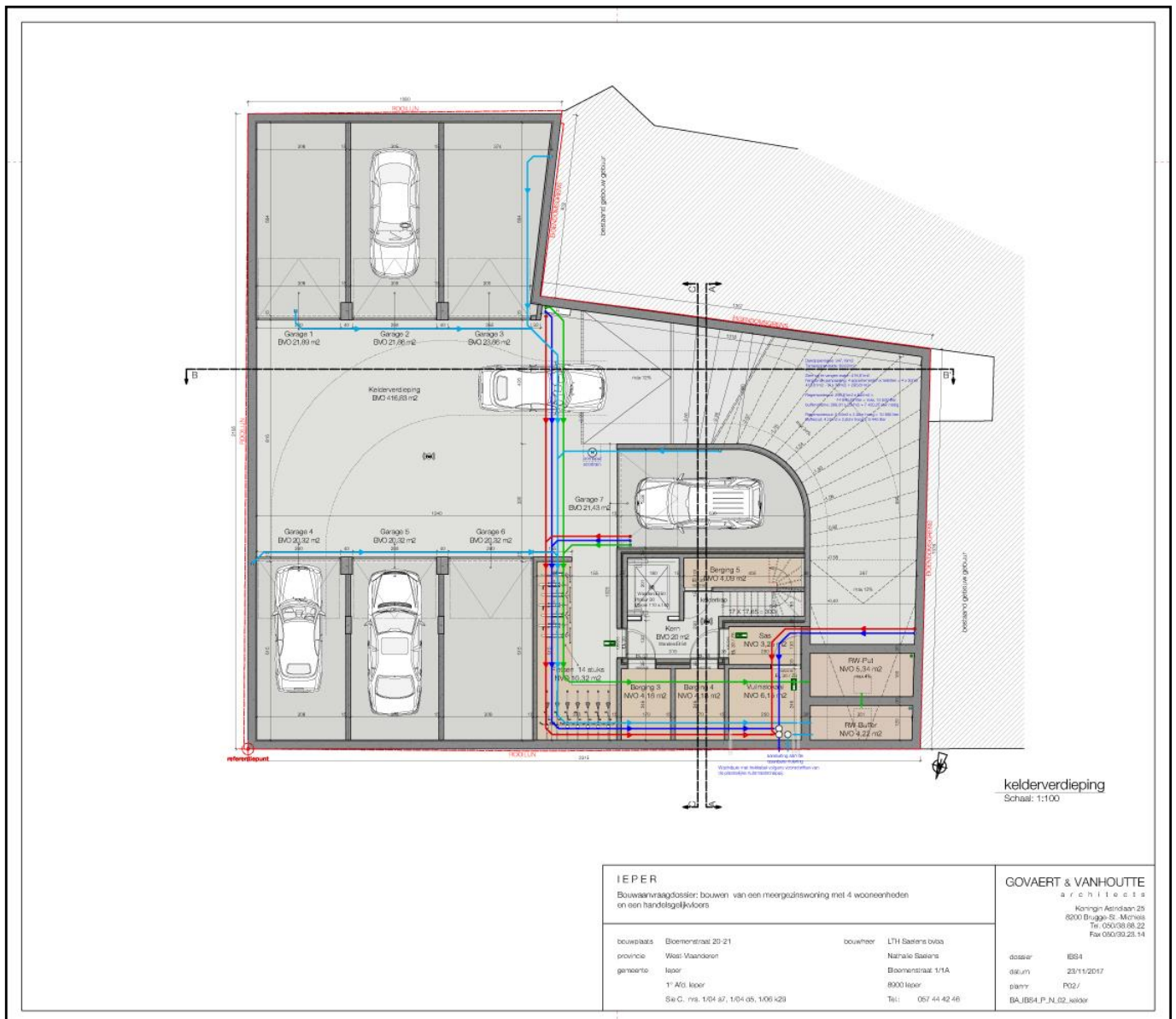
1.2.5.2 Geplande werken

Er wordt een stedenbouwkundige vergunning gevraagd voor het bouwen van een handelsruimte en appartementen. De werken starten in eerste instantie met de afbraak van het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied (in totaal 165m²).

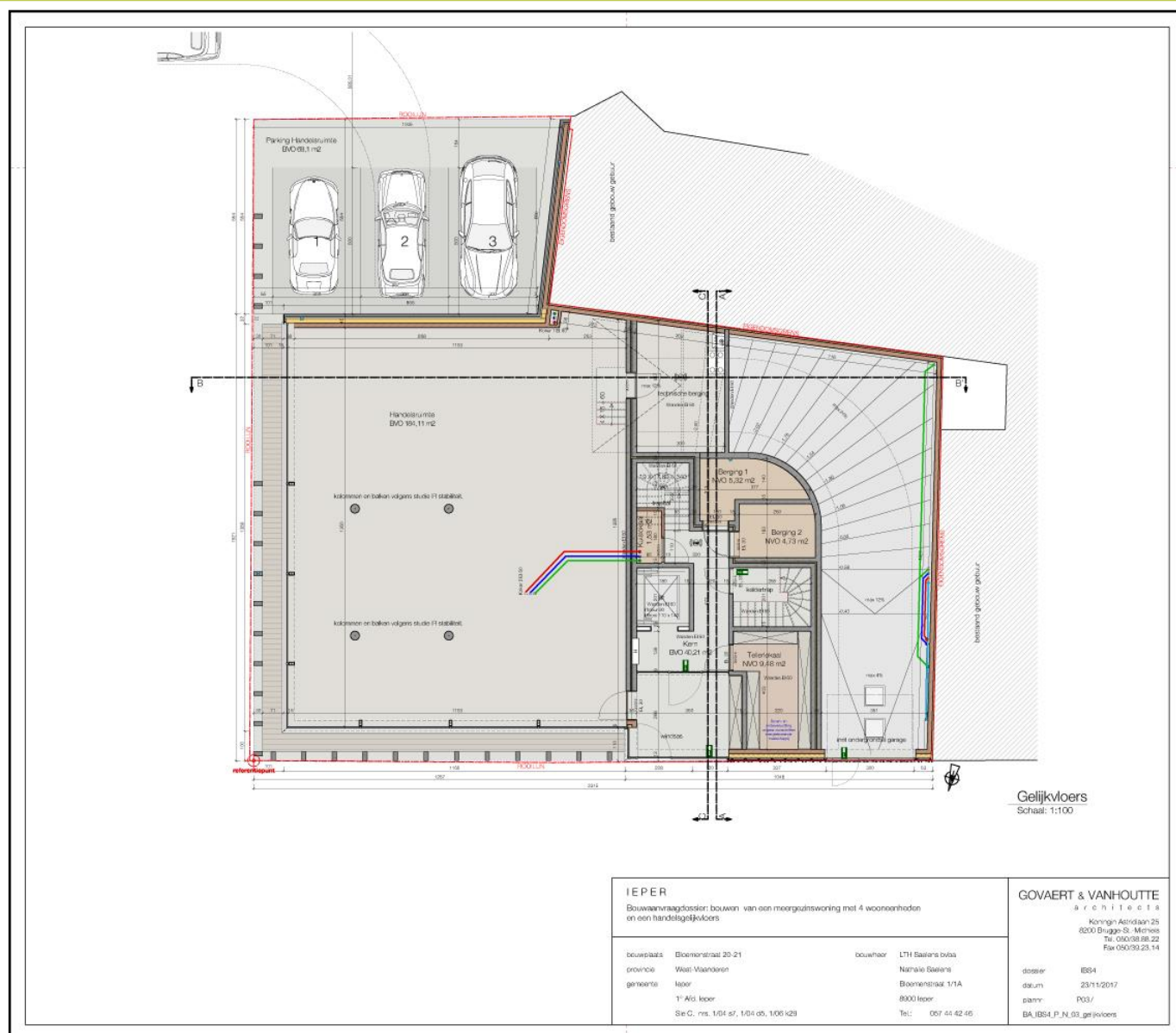
De nieuwbouw bestaat uit een onderkelderde ruimte over praktisch het volledige plangebied (416m²). In deze ruimte worden o.a. 7 garages voorzien en bergingen. Op het gelijkvloers voorziet de initiatiefnemer een handelsruimte, bergingen, een technische ruimte en parkeergelegenheid. De inrit voor de ondergrondse garage bevindt zich aan de westelijke zijde van het plangebied. Op het eerste en tweede verdiep tenslotte zullen samen vier appartementen gebouwd worden.

Figuur 7 Kadasterplan met aanduiding van de te slopen en te behouden gebouwen. (bron: geopunt)

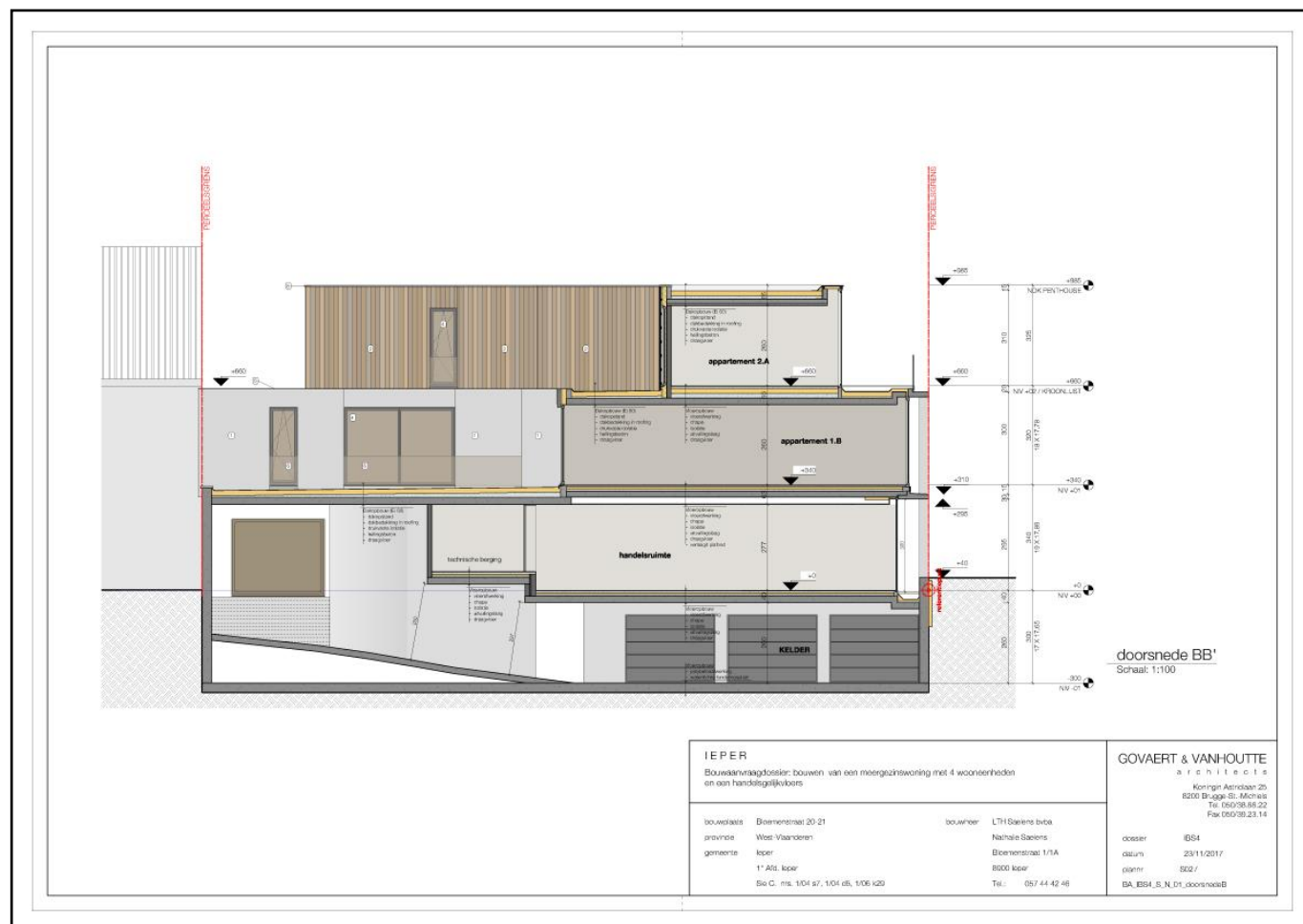
Figuur 8 Plan van de kelder (bron: initiatiefnemer).

Figuur 9 Plan van het gelijkvloers (bron: initiatiefnemer).

1.2.5.3 Impact

Uit de terreindoorsnede blijkt dat het kelderniveau uitgegraven zal worden tot op een diepte van circa - 3,5m ten opzichte van het huidige maaiveldniveau. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat het volledige plangebied verstoord zal worden tot op deze diepte.

Figuur 10 Doorsnede van de werken (bron: initiatiefnemer).

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de

verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed. Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd divers historisch kaartmateriaal geanalyseerd.

Op basis van dit kaartmateriaal kan de bewoningsgeschiedenis vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, komen allerhande bronnen van pas. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

/

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde

gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samen gelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem. Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de stad Ieper in de provincie West-Vlaanderen. Het projectgebied situeert zich langs de Bloemenstraat. Op 40m ten westen van het plangebied bevindt zich de Kasteelbeek. Het projectgebied bevindt zich 400m ten westen van de Grote Markt. Het plangebied is kadastraal terug te vinden onder Ieper, Afdeling 1, Sectie C, perceelnrs. 1/04 s7, 1/04 d5 & 1/06 k29.

1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Het reliëf in Ieper is licht golvend doordat de stad aan de noordelijke voet van de West-Vlaamse heuvels ligt. Fysisch-geografisch behoort Ieper tot zandlemig Vlaanderen.

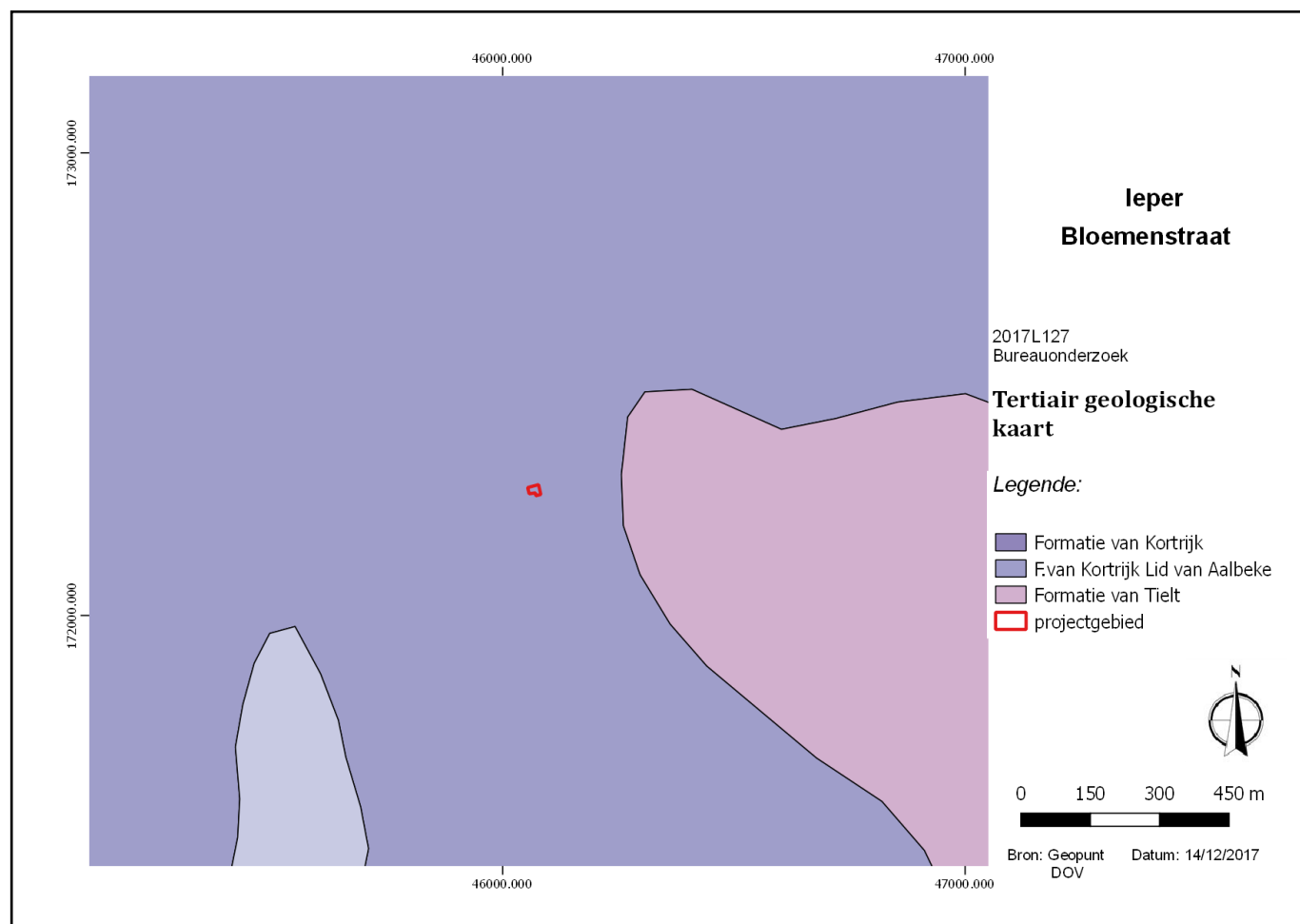
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden. De geomorfologische kaart voor het plangebied is niet voorhanden.

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

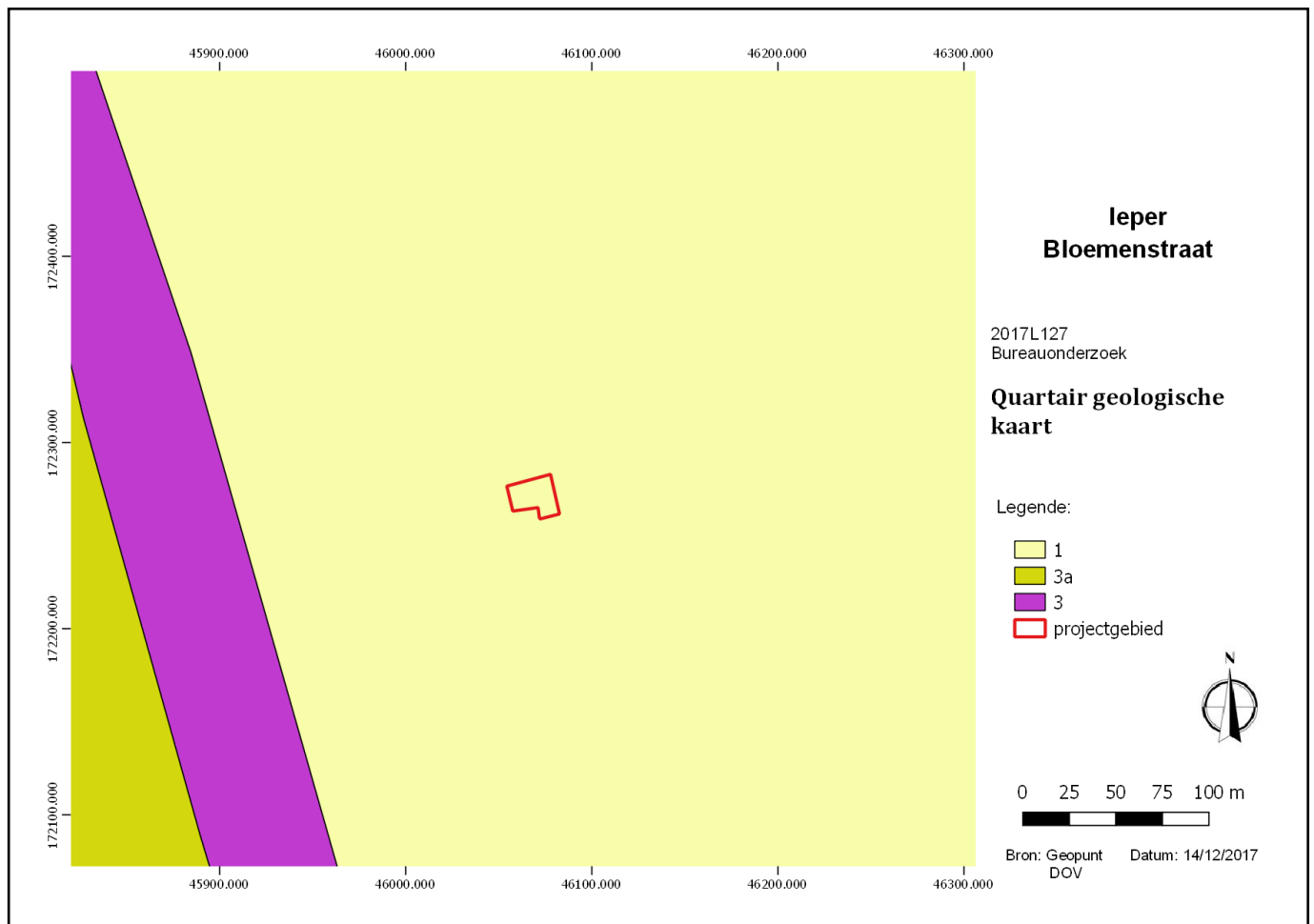
Het projectgebied is op de tertiaire kaart gelegen in het Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk). Dit bestaat uit een fijn siltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt gebruikt voor de vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 11 Het projectgebied op de tertiair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV)

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is op de quartair geologische kaart gelegen in het Quartair Type 1. Dit wil zeggen dat de bovenste geologische pakketten bestaan uit eolische zandafzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Ook komen quartaire hellingsafzettingen plaatselijk voor.

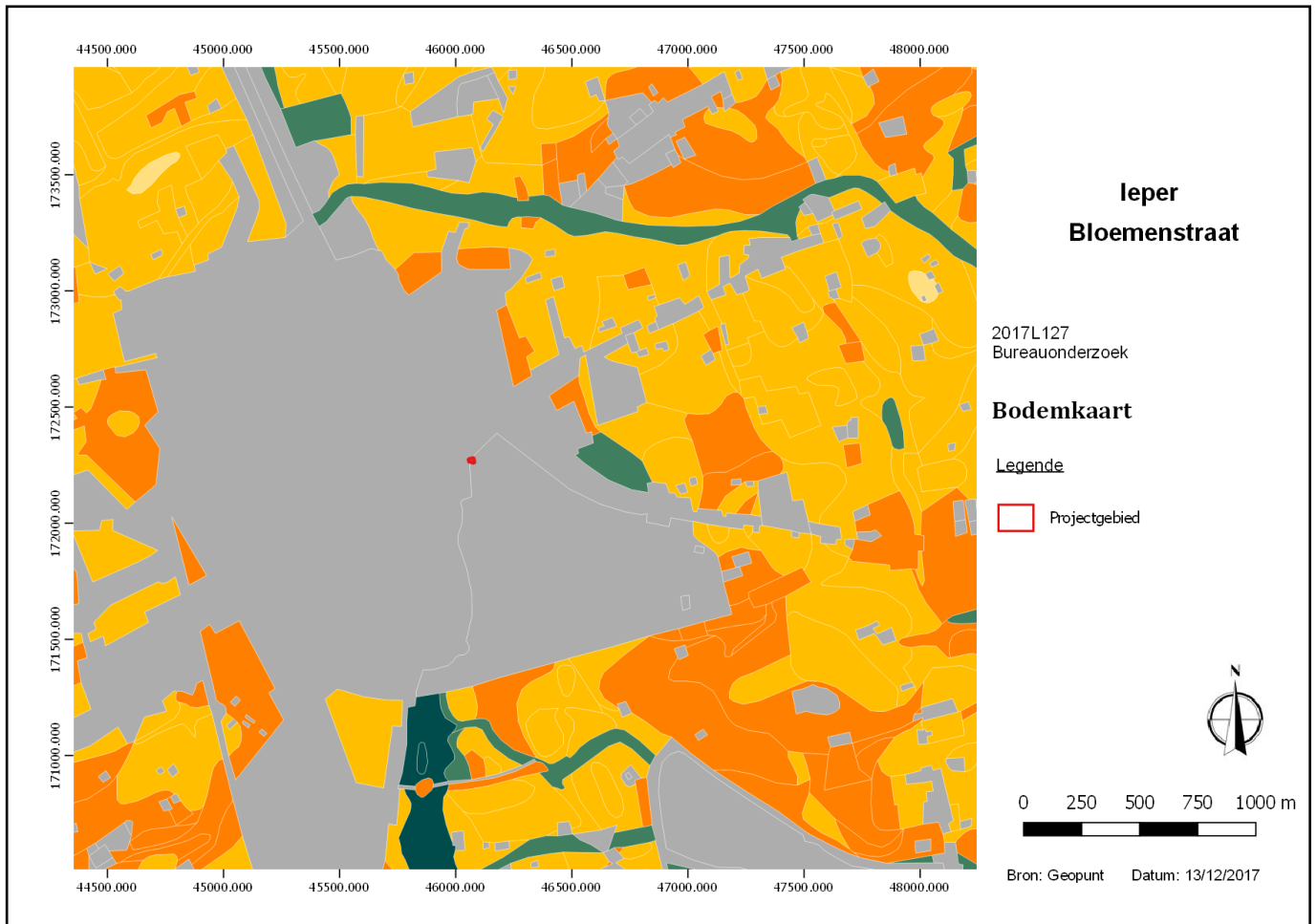

Figuur 12 Het projectgebied geprojecteerd op de quartair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV)

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

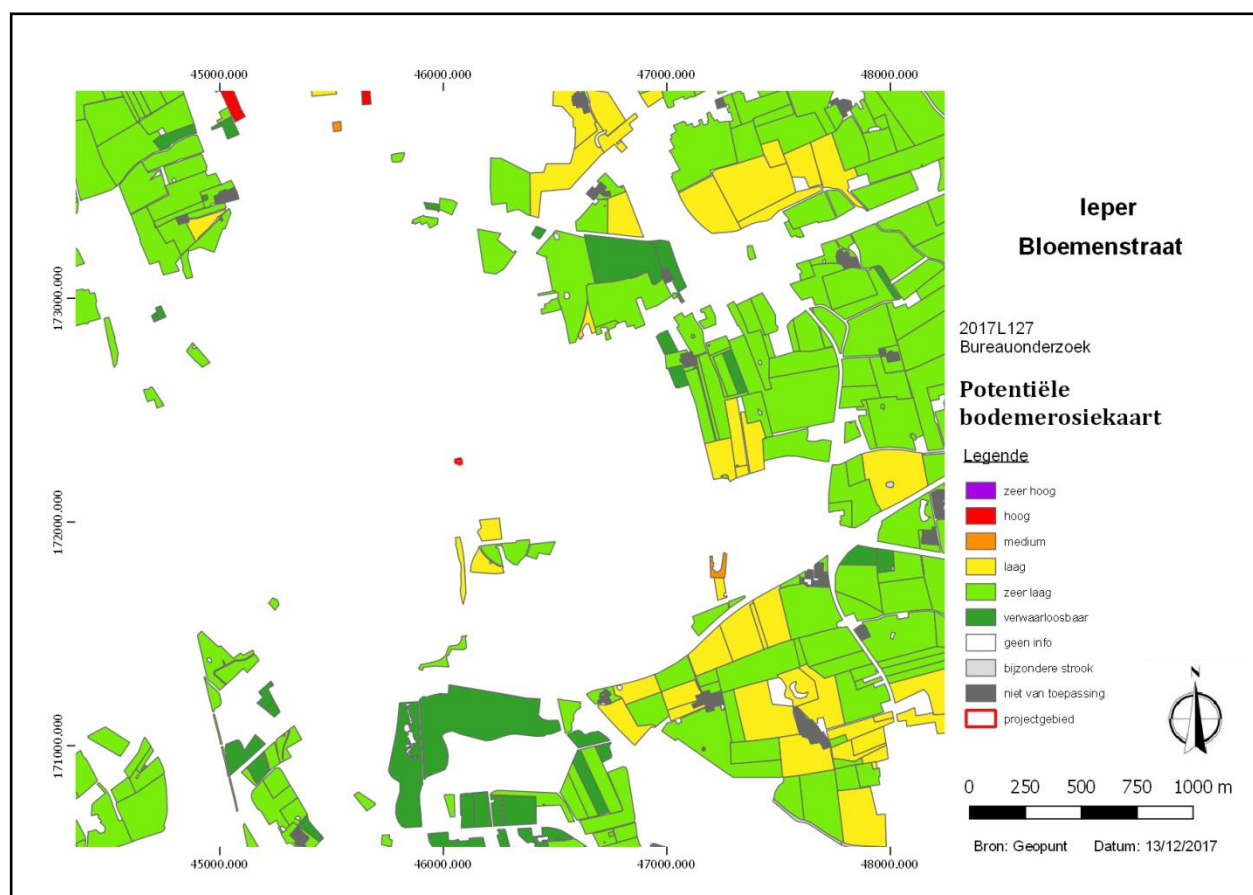
Het bodemtype OB, zoals aanwezig binnen het projectgebied, is een bebouwd kunstmatig bodemtype, waarbij door verharding en/of bebouwing de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn. Gezien de bodemtypes rondom het projectgebied kan er vanuit gegaan worden dat de bodem een natte zandleembodem zal zijn.

Figuur 13 Het projectgebied aangeduid op de bodemkaart. (bron: geopunt, DOV)

1.3.2.3.2 Bodemerosie

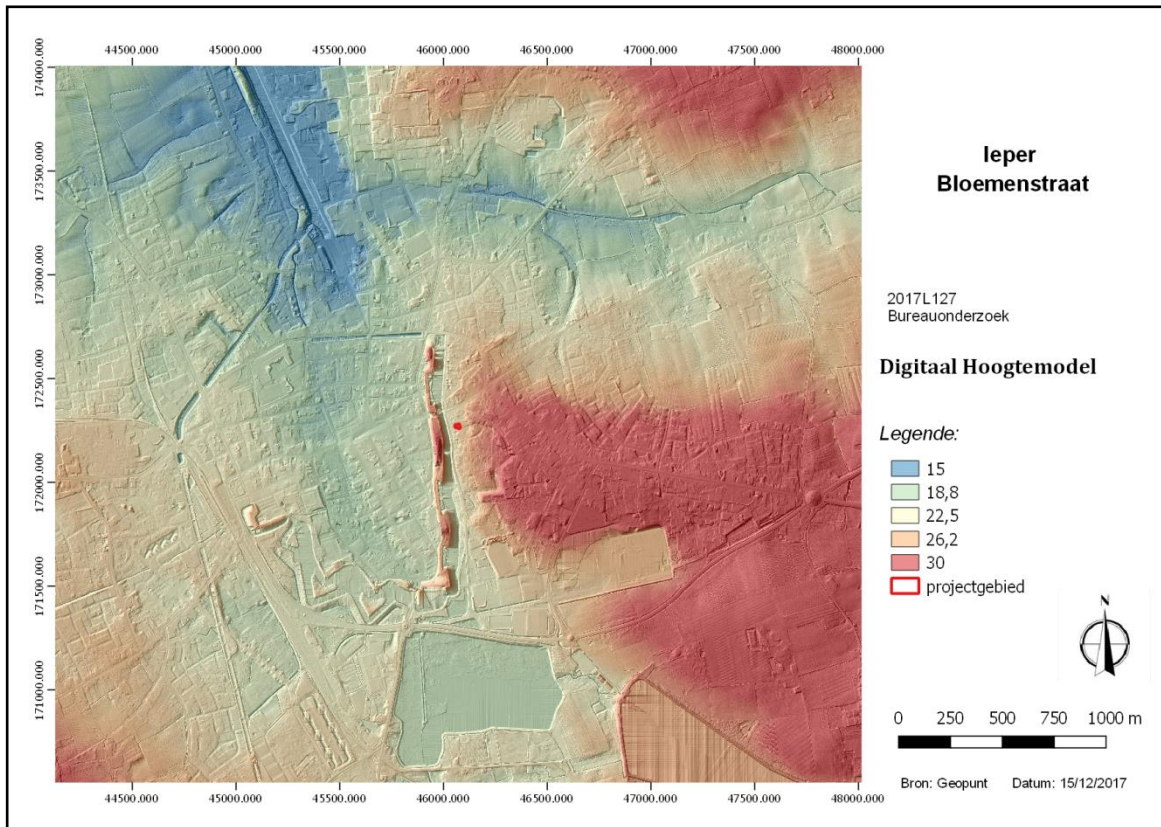
De potentiële bodemerosie van het projectgebied is niet gekend gezien de stedelijke context. De bodemerosiekaart vertoont over het algemeen zeer laag tot laag potentieel op erosie rondom de stad Ieper.

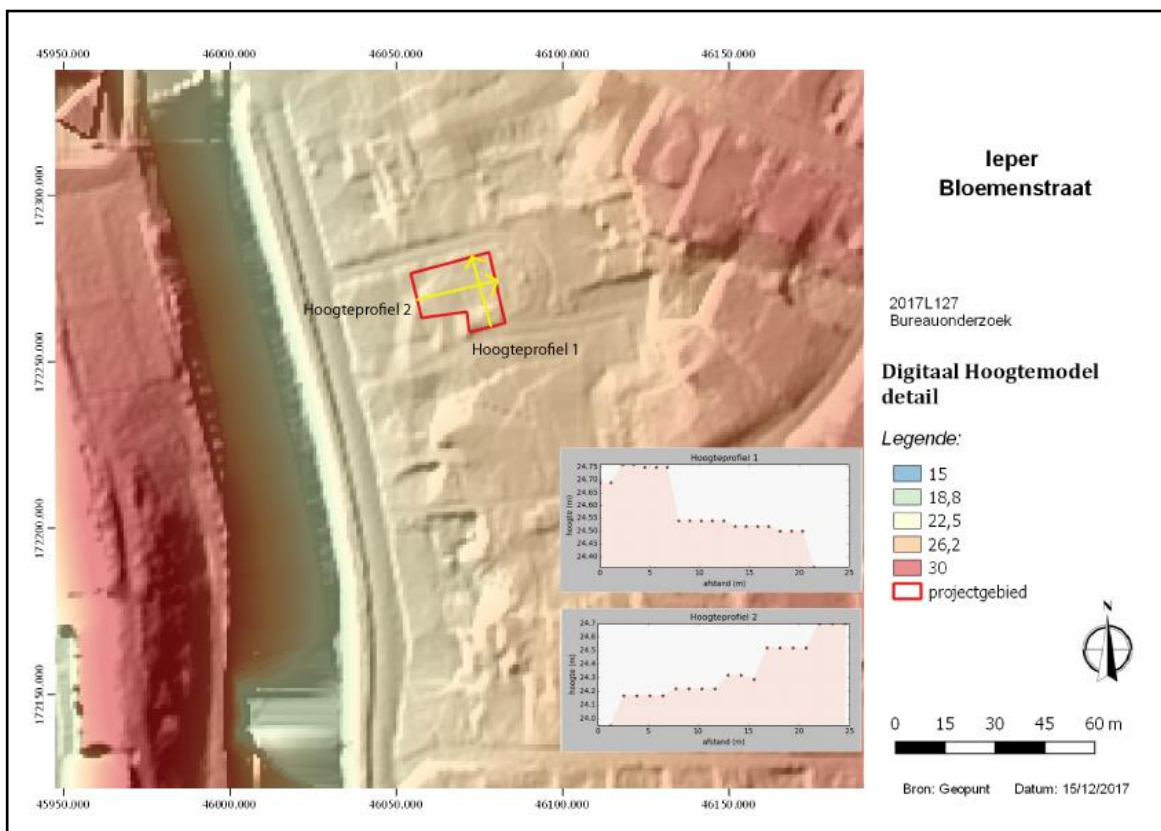
Figuur 14 Het projectgebied aangeduid op de potentiële bodemerosiekaart. (bron: geopunt)

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen aan de westelijke flank van de heuvelrug Passendale-Wijtschate, gelegen in het oost/zuidoosten van leper. Het reliëf binnen het plangebied is vrij vlak. De TAW stijgt lichtjes van het westen richting het oosten (van +24m TAW naar +24,7m TAW).

Figuur 15 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM. (geopunt)

Figuur 16 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM detail. (bron: geopunt)

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken Ieper-Ambacht). Het projectgebied ligt net ten oosten van de loop van de Kasteelbeek.

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

De stad Ieper ontstond op de rechteroever van de rivier de Ieper, die ontspringt op de Lindenhoek ten zuiden van de Kemmelberg. De vallei waarin de Ieper stroomde was aanvankelijk vrij nauw, maar ter hoogte van het Zaalhofplein en de huidige markt werd de vallei breder. Aan oostzijde van deze vallei kwam een vlakke zandleemrug voor; vermoedelijk moet de vroegste bewoning hier gesitueerd worden.

De oudste vermelding van de Villa Yprensis gaat terug tot 1066, maar er zijn aanwijzingen dat de nederzetting teruggaat op een Karolingische fiscus. De kern van de villa, de *curtis*, lag in de bocht van de Ieper, nabij de kruising van de Elverdingestraat en de Lange- en Korte Meersstraat. De lokalisatie van de gracht rond de *curtis* en het aanpalende neerhof kon aan de hand van boringen vrij nauwkeurig bepaald worden. Vermoedelijk gaat de grafelijke motte, ten noorden van de markt, terug tot deze *curtis*.

Gedurende de 11de en het begin van de 12de eeuw is er een verdere stadsontwikkeling tengevolge van een ontluikend handelsverkeer. Midden 12de eeuw, mogelijk tengevolge van de stadsgroei, wordt het grafelijke *castrum* verlaten en wordt een nieuwe burcht gebouwd ten zuidwesten van de stad, het zogenaamde Zaalhof/Tempelhof. Ook gedurende deze periode evolueert Ieper tot volwaardige stad met eigen territorium, jurisdictie, administratie en instellingen.¹

Belangrijk in dit verhaal is o.a. de ligging van Ieper, namelijk op het kruispunt van de weg Brugge-Rijsel met de Ieperlee. De Ieperlee maakte de verbinding met de Vlaamse kustvlakte, o.a. met Brugge via de IJzer en de Ieperlee. Deze kustvlakte kende namelijk een immense wolproductie. De gunstige geografische omstandigheden waren bepalend voor de productie van en handel in textielproducten.² De vroegste huizen in Ieper waren opgetrokken uit hout, het materiaal bij uitstek tot het einde van de 13de eeuw.³ Daarnaast bestonden ook patriciërswoningen opgetrokken uit ijzerzandsteen.

In de 12de eeuw waren er verschillende bewoningskernen. De kern rond de Sint-Pieterskerk was vermoedelijk de vroegste. Deze bezat een hoefijzervormige omwalling die op de Ieperlee aansloot. Iets noordelijker lag de versterking van de graaf van Vlaanderen, waaruit de Sint-Maartenskern zich zou ontwikkelen. De grafelijke versterking werd kort na 1128 verplaatst naar een locatie tegenover de Sint-Pieterskerk. Er werd een tweede castrale motte met neerhof opgericht op het Zaalhof. De Sint-Jacobskerk werd gesticht in 1138.

¹ <https://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21274>.

² HANECA e.a., 2009, p. 123.

³ HANECA e.a., 2009, p. 125.

Al deze kernen werden beschermd door een systeem van waterlopen, grachten, aarden wallen, palissaden en poorten. Door de uitbreiding van de handelsactiviteiten en lakennijverheid groeiden de kernen naar elkaar toe.

De stad breidde zich pas in de eerste helft van de 13de eeuw uit tot het gebied ten westen van de leperlee: de Sint-Niklaasparochie wordt officieel vermeld in 1220, de Sint-Kruisparochie lag zuidoostelijker. In dezelfde periode ontstond de parochie Sint-Michiels ten zuiden van de oudere stadskern.⁴ In 1214 liet Ferdinand van Portugal omwallingen aanleggen. De aanleg van de vesten zorgde voor het ontstaan van buitenwijken: O.L.V.-ten-Brielen, Sint-Jan, Sint-Michiel en Sint-Kruis vielen immers buiten de versterking.

Figuur 17 leper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 3-II)

Wanneer in het begin van de 13de eeuw de relatie tussen het graafschap Vlaanderen en het koninkrijk Frankrijk meer onder druk komt te staan ten gevolge van een Anglofiele politiek, wordt in 1213 een militaire veldtocht ondernomen door Filips August waarbij leper wordt ingenomen. leper kon zich doormiddel van een buitenissig hoog losgeld echter vrijkopen.⁵ Door de veldtocht werd duidelijk dat de Westhoek beter diende te worden beveiligd. Verschillende steden kregen hun eerste versterkingen. Twee grafelijke verordeningen uit 1214 spoorden ook de leperlingen aan de versterkingswerken in

⁴ HANECA, 2009, p. 123.

⁵ STUBBE e.a., 2003, p. 13.

sneltempo te voltooien. Deze vroeg 13de-eeuwse versterkingswerken omsloten nu ook de regelmatige arealen van de tweede fase van de stadsuitbreiding die vanaf het eind van de 12de eeuw ten westen van leper tot stand was gekomen

Het leperse laken domineerde de mediterrane markten aan het begin van de 13de eeuw. Rond 1250 werd een nieuwe loskade langs de leperlee aangelegd en werd een nieuwe lakenhal gebouwd op de gedempte gracht van het oude neerhof. leper creëerde een nieuw economisch centrum op de Grote Markt, die min of meer genivelleerd werd. De straten die de markt doorkruisten werden afgeschaft om er kramen te kunnen opstellen. Dit werd één van de belangrijkste markten in het West-Europa van de tweede helft van de 13de eeuw. Rond de stad ontstond geleidelijk een gemeenschap van ambachtslieden. De voormalige landbouwgronden werden omgevormd tot bouwgronden.

In de 13de eeuw was er in leper een enorme bouwactiviteit. Zo werden verschillende religieuze en burgerlijk gebouwen opgetrokken. Nieuwe gebouwen waren De Lakenhalle, maar ook het belfort en de gotische versie van de Sint-Martinuskerk werden opgetrokken.

Reeds in de eerste helft van de 13de eeuw breidde de stad zich verder naar het noorden uit, tot voorbij de huidige Surmon- en Cartonstraat, en dus tot voorbij de zeer recent aangelegde vroeg 13de-eeuwse verdedigingsgordel. Hierbij werd nu ook het areaal ten oosten van de lepere en het alluvium bezijden de lepere ingenomen en verkaveld.

In het begin van de 14de eeuw, na een heropflakking van de Vlaams-Franse twisten, werd een tweede stadsomwalling aangelegd, de zogenaamde 'Uterste veste'. Met de aanleg werd begonnen in 1302 maar deze werd pas voltooid in 1328. Doel van deze stadsomwalling was de beveiliging van de buitenparochies. De totale lengte van de verdedigingsgordel bedroeg 7,6km en omsloot een areaal van 500ha. Na een mislukte Engelse belegering in 1383 werd deze buitenste verdedigingsgordel opgegeven en teruggelegd op de 13de-eeuwse omwalling.⁶ Bij het beleg van leper door Gentse en Engelse troepen (1383) werden de buitenwijken volledig verwoest. De heropbouw werd verboden, waardoor de ambachtslieden verplicht werden zich binnen de stad te vestigen. Verschillende conflicten, de overregulering van de handel, de toenemende concurrentie en een tekort aan grondstoffen deden de lakenhandel in leper sterk afnemen.⁷

⁶ TERMOTE, 1992, pp. 219-228.

⁷ MUS, 1996, p. 51.

Figuur 18 Stadsomwalling van Ieper in de eerste helft van de 14de eeuw met aanduiding van het projectgebied (© TERMOTE, 1992, p. 226).

Gedurende de 15de en 16de eeuw leidden de daling van de lakenproductie en mislukte reconversiepogingen tot een definitief economisch verval en een sterke terugloop van de bevolking. In het licht van de voortdurende onrust wordt de stadsverdediging geperfectioneerd.⁸ Halfweg de 16de eeuw versterkte Keizer Karel, en later de Spanjaarden, de stenen muren uit de Bourgondische tijd tegen de almaar sterker wordende artillerie.

Gedurende de 16de eeuw werd Ieper tijdelijk een protestantse republiek. In 1583 belegerde Alexander Farnese de stad en één jaar later viel de stad terug in Spaanse handen. Meteen werden de versterkingen hersteld en een nieuwe citadel (1669) langs de noordelijke stadsgrens moest de Ieperlingen in het gareel houden.⁹

⁸ <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21274>

⁹ MUS e.a., 1992, p.16.

In 1678 werd leper belegerd en veroverd door Lodewijk XIV. De Franse ingenieur Vauban ontwierp een vernieuwde versterking volgens het moderne gebastioneerde systeem. Deze versterkingen werden echter in 1782-1783 grotendeels door de Oostenrijkers terug afgebroken wegens de hoge kostprijs voor het onderhoud ervan. Echter tegen het einde van de 18de eeuw ondervonden de Oostenrijkers dat ze toch zeer kwetsbaar waren geworden en werden terug een aantal voorwerken aangelegd.¹⁰

In de Hollandse periode kreeg leper terug een strategisch belang en werden de versterkingen van Vauban in grote mate hersteld en vernieuwd. De Hollanders gebruikten gele baksteen (van polderklei) terwijl Vauban de lokale roodbakende klei gebruikte.¹¹

Bij de stichting van België werd een nieuw verdedigingsconcept uitgewerkt dat zich concentreerde rond de stellingen rond Antwerpen waardoor leper zijn strategische functie verloor. Gevolg daarvan was dat men midden 19de eeuw begon met de ontmanteling van de verdedigingswerken rond de stad.¹² Dit betrof alle buitenvesten behalve de hoofdwal samen met twee *contregardes* en één *demi-lune* in het zuidwesten. De vrijgekomen gronden werden in augustus 1856 openbaar verkocht. Nadien werden ook de grachten aan de noordwestzijde gedempt (van het Stationsplein tot de Torhoutpoort).

1.3.3.1.2 Fortificatie en Historische kaarten

De oudste versterkingen rond leper dateren volgens de traditionele geschiedschrijving uit het begin van de 10de eeuw. Reeds in het midden van de 10de eeuw breidde het stedelijke weefsel van de stad zich uit over de westelijke oever van de leperlee. De halfcirkelvormige versterking werd dan ook vlug uitgebreid. Ook werd in het midden van de 10de eeuw door Boudewijn III de versterking voorzien van vier nieuwe poorten. In de loop van de daarop volgende eeuwen werd de omwalling vaak versterkt en heraangelegd.

De belangrijkste uitbreiding van de middeleeuwse versterkingen rond leper startte in 1302 en bestond uit de aanleg van een omwalling rond de buitenwijken van leper, de zogenaamde Uterste Veste. Het belang van deze versterking was erg groot, aangezien deze buitenwijken – waar zich vrijwel alle ambachtelijke activiteiten concentreerden – een bijzondere economische waarde hadden.

Het beleg van leper in 1383 – een veldslag tijdens de Genste opstand tussen het Fransgezinde leper en een Engels belegeringsleger – betekende het definitieve einde van de Uterste Veste. Het was Filips de Stoute die rond 1386 het plan opvatte de oude – binnenste – stadsomwallingen te renoveren en uit te breiden. Dit plan bestond onder andere uit de aanleg van een eerste volledige stenen omwalling, de zogenaamde Bourgondische vesting, voor een groot deel opgebouwd uit puin van de verlaten buitenwijken. De vesting omvatte een gekartelde vestingmuur, stadspoorten versterkt met ronde stenen torens en enkele kanonbatterijen. Deze omwalling zou tot 1678 vrijwel intact blijven. In deze periode werd de versterking her en der aangepast: onder Maximiliaan van Oostenrijk werden een aantal poorten afgeschreven.

Onder keizer Karel V werd in 1537 de stenen omwallingsmuur aan de binnenzijde versterkt met een aarden omwalling. Deze ingreep beschermde de muur tegen de grote destructieve kracht van kanonkogels. Ten slotte werden de hoge, ronde Bourgondische torens verlaagd en voorzien van een artillerieplatform.

Een belangrijk deel van de geschiedenis van de 17de eeuw in Europa stond in het teken van verschillende conflicten tussen Spanje – waartoe Vlaanderen behoorde – en Frankrijk. Dit conflict betekende een permanente militaire dreiging voor leper, dat vrijwel op de grens tussen beide mogendheden lag. Deze

¹⁰ STUBBE e.a., 2003, pp. 14-16.

¹¹ STUBBE e.a., 2003, p. 44.

¹² STUBBE e.a., 2003, pp. 14-16.

dreiging bracht grote ingrepen aan de militaire infrastructuur rond de stad met zich mee. Zo werd onder Filips IV de havenkom bij het kanaal Ieper – Nieuwpoort versterkt met een vesting en een waterpoort. Na een eerste succesvolle belegering van de stad door de Fransen in 1648 – en een onmiddellijke herovering door de Spanjaarden in 1649 – werd de stadsomwalling uitgebreid met negen halvemaanvormige ravelijnen. Na de Vrede van Aken in 1668 – het einde van de Devolutieoorlog – verloor Spanje grote delen van Vlaanderen aan Frankrijk.

Ieper bleef in handen van Spanje, maar kwam tussen twee Franse gebieden te liggen. Als reactie hierop bouwde koning Karel II in 1669 aan de oostelijke flank van de Bourgondische omwalling, achter de Sint-Jacobskerk, een citadel. Reeds enkele jaren later, bij het beleg van Ieper in 1678 door Louis XIV, werd de citadel succesvol belegerd.

. De zwaktes van de oude versterkingen en vestingen rond Ieper toonden tijdens de verschillende belegeringen in de 17de eeuw grote zwaktes. Na de succesvolle belegering in 1678 besloten de Franse bezetters door middel van immense infrastructuurwerken deze zwakten in de stadsverdediging op te lossen. De nieuwe vestingen rond de stad werden ontworpen door Sébastien Le Prestre de Vauban. Meest ingrijpende werken waren de afbraak van de Bourgondische omwalling – behalve aan de zuidwestelijke zijde van de stad – en de installatie van enkele grote hoornwerken. Bij de bouw van deze hoornwerken werd de Spaanse citadel afgebroken. Veel van de overige Spaanse ravelijnen bleven wel in gebruik. Verder werden ook een heel aantal stadspoorten – zwaktes in de vestingsmuren – afgebroken.

Na de vrede van Utrecht in 1713 kwamen de Spaanse Nederlanden echter in handen van de Oostenrijkse troon. De decennia die op de machtsoverdracht volgden, waren nog steeds erg tumultueus. Frankrijk bleef immers ondanks de diplomatieke vrede op een uitbreiding van het territorium in de Spaanse Nederlanden azen. Onder andere in 1744 belegerde Louis XV de stad succesvol. In 1748 werd Ieper na de Tweede vrede van Aken terug aan de Oostenrijkers overgedragen. Vanaf dan nam de oorlogsdreiging voor Ieper sterk af. Het huwelijk van Marie-Antoinette – zus van de Oostenrijkse keizer Jozef II – met de Franse koning Louis XVI bezegelde de diplomatieke stabiliteit tussen beide naties. De diplomatieke rust bracht keizer Jozef II er toe grote delen van de militaire infrastructuur van Ieper af te breken en militaire terreinen te verkopen.

Door de hevige opstanden in de nasleep van de Franse revolutie in 1789 verlieten de Oostenrijkers de Nederlanden. Ook Ieper werd aan zijn lot overgelaten. Vrijwel meteen trachtten de Fransen de stad te veroveren, hetgeen mislukte. Dit beleg zette de Oostenrijkers aan de stad opnieuw te versterken en te verdedigen. Een groot deel van de militaire infrastructuur werd gerenoveerd en opnieuw in gebruik genomen. In 1794 werd Ieper alsnog door de Fransen veroverd. Deze hadden weinig interesse in de stad, zeker vanuit militair standpunt, waardoor de vestingen rond de stad opnieuw in verval raakten. Na de val van Napoleon in 1815 werd Ieper onderdeel van een verdedigingsgordel tegen nieuwe Franse agressie. De vesting werd opnieuw gerenoveerd. Wel werden vrijwel alle hoornwerken vernietigd. Enkel het hoornwerk van Antwerpen bleef in gebruik. Verder werden de versterkingen rond de havenkom uitgebreid.

Kaartmateriaal

Een eerste kaart betreft de Gravure van Guillaume du Tielt uit 1610. Op deze kaart staat het beleg uit 1383 afgebeeld. Ten noorden van het plangebied wordt bewoning weergegeven. De voorlopers van de huidige Frenchlaan en de Gildenstraat worden afgebeeld. Het lijkt er op dat het plangebied zich binnen een zone bevindt dat zwaar getroffen is door het beleg. In hoeverre dit met de realiteit strookt is niet geweten. Op de kaart van Thevelin Destrée uit de 16de eeuw ligt het plangebied net buiten het bereik van deze kaart.

De kaart van Braun en Hogenberg uit 1575 toont een lichtjes andere situatie. Het lijkt er op dat ter hoogte van het plangebied een (vrij grote) woning staat met in het noorden en het oosten tuinen. Op

deze kaart is ook te zien dat de zone tussen de oude stadsomwalling en de Uterste veste onbewoond is. Dezelfde situatie is terug te vinden op de kaart van Sanderus uit 1641.

De kaart van Frederik de Wit uit 1680 verschilt van de kaart van Sanderus. Net ten noorden van het plangebied wordt een ravelijn weergegeven met kanonnen.

Op een stadsplan uit de 17de eeuw bevindt het plangebied zich net ten noordwesten van de Spaanse citadel. Vermoedelijk bevindt het plangebied zich net ten zuiden van een ravelijn, ter hoogte van de gracht. Op een kaart van 1744 ligt het plangebied ten noordwesten van de inmiddels omgevormde citadel in de hoorn van Antwerpen. Ook op dit plan ligt het plangebied vermoedelijk net ten zuiden van een ravelijn, ter hoogte van de citadelgracht. Dit wordt ook bevestigd door de Ferrariskaart uit 1777.

Op de kaart Vandermaelen (1846-1854) ligt het zuidelijke gedeelte van het plangebied op een deel van de hoorn van Antwerpen. Het noordelijke deel van het plangebied ligt op de vestingsgracht.

De kaarten Atlas der Buurtwegen en Popp uit de 19de eeuw bieden geen extra info omtrent het plangebied.

Op de topografische kaart van 1904 staat rondom het plangebied bewoning aangeduid. Het plangebied zelf lijkt onbewoond. Ook in 1939 is dit het geval. Op deze topografische kaart uit 1939 wordt echter minder bebouwing aangeduid. Op de topografische kaart van 1969 lijkt het erop dat het plangebied bewoond is.

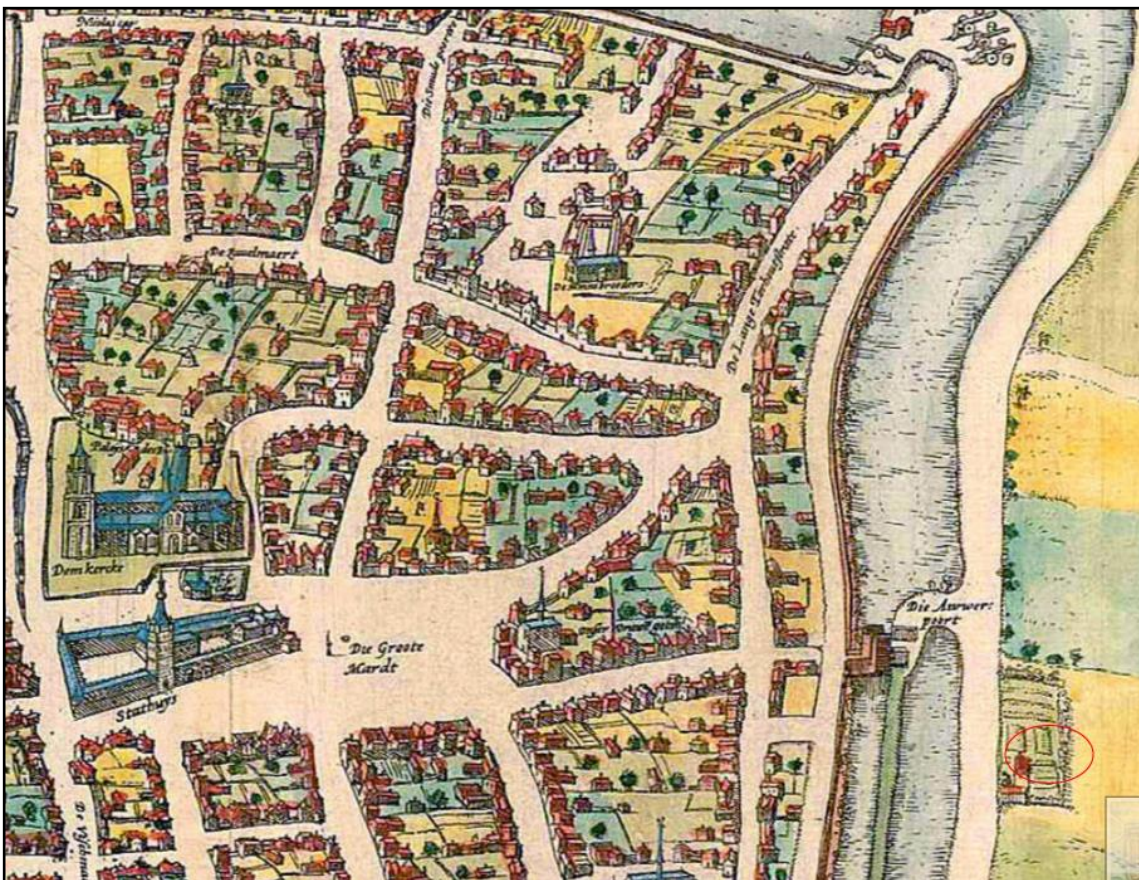
De orthofoto uit 1971 is niet van de beste kwaliteit maar het lijkt er op dat het gebouwenbestand, zoals deze momenteel op het plangebied staat, toen ook al in die ordening aanwezig was. Deze situatie wordt bevestigd op de orthofoto's uit 1990 en 2016.

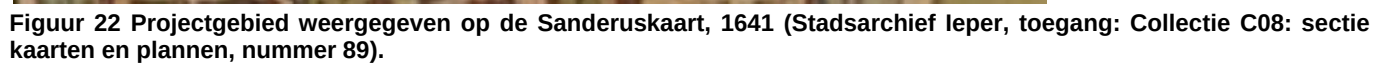
Figuur 19 Detail Gravure Guillaume de Tielt (1610) met aanduiding van het projectgebied in het rood (Stedelijk Museum Ieper, inventarisnummer: SM 3185).

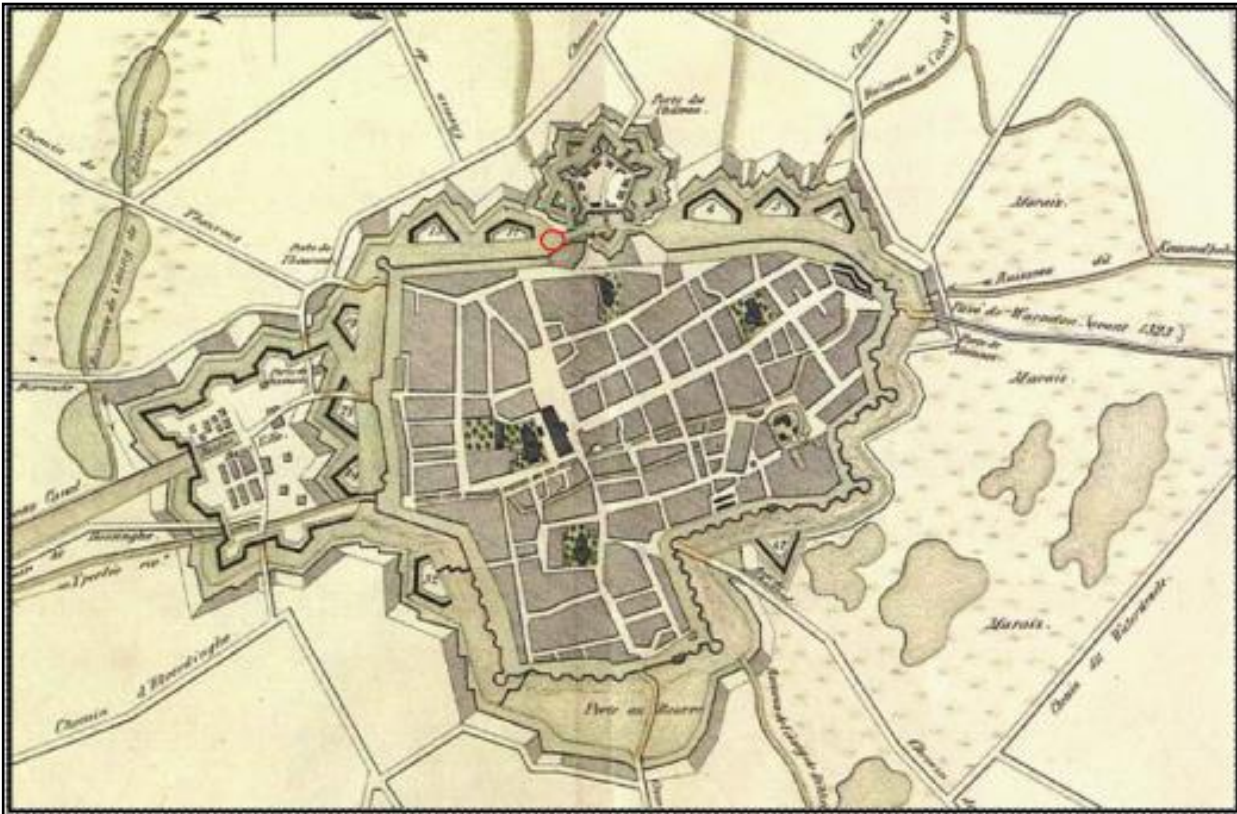

Figuur 20 Projectgebied weergegeven op het stadsplan van Thévelin-Destrée (bron: MOERMAN M., 2010, p. 127.)

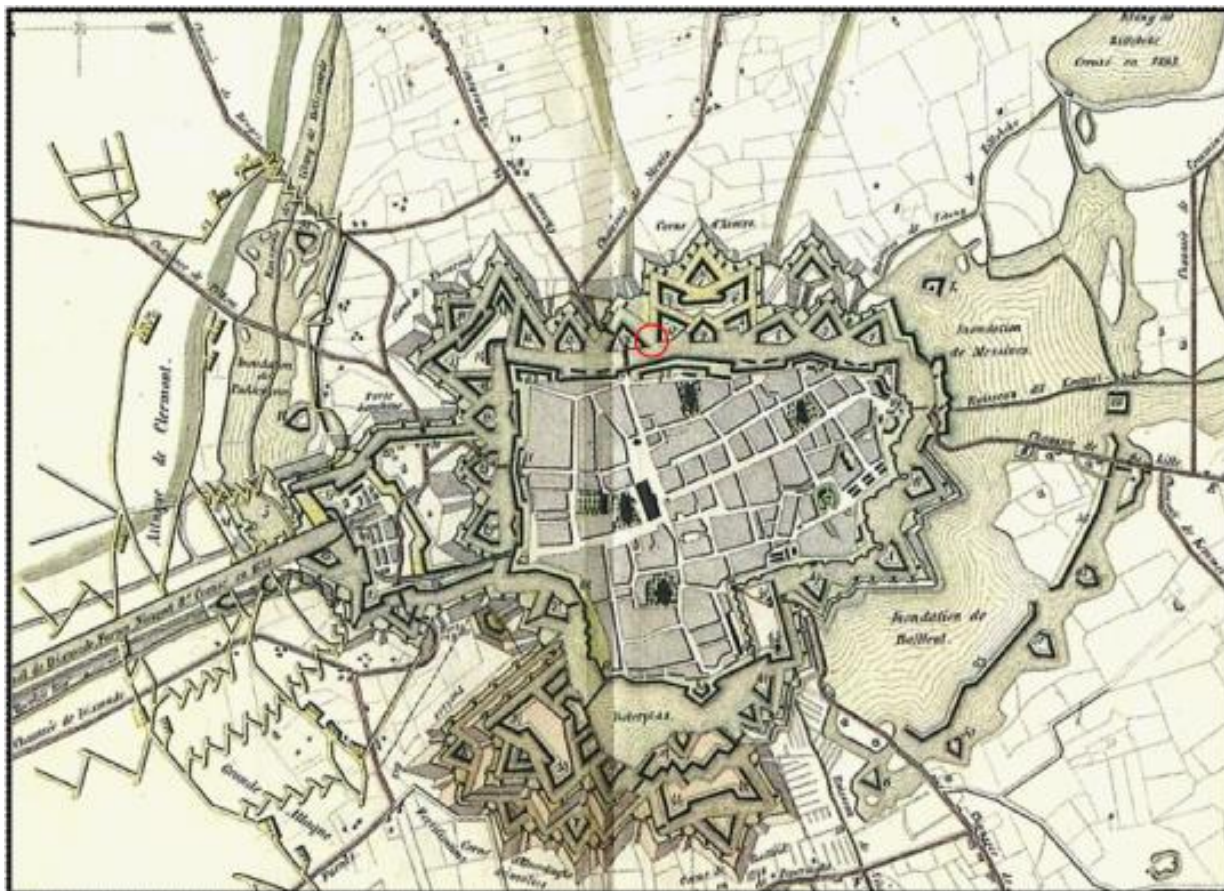

Figuur 21 Projectgebied weergegeven op de kaart van Braun & Hogenberg, 1575 (VANROLLEGHEM 2006, 69).

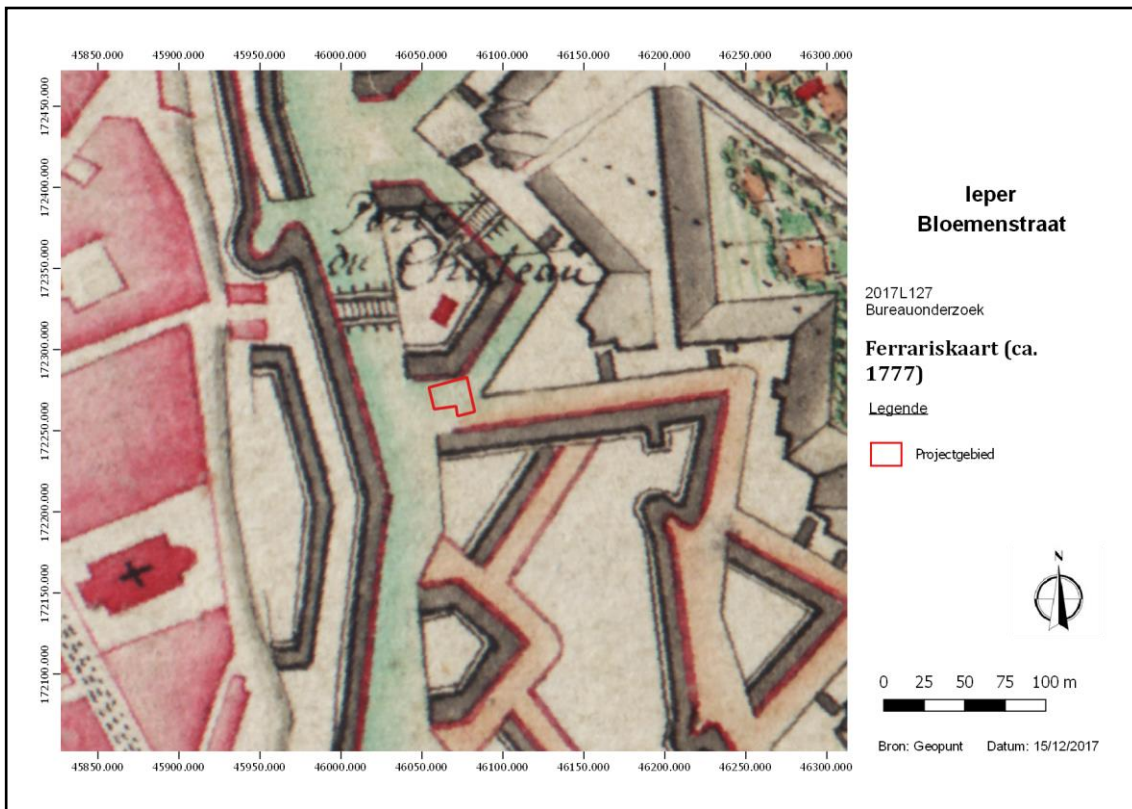

Figuur 24 Weergave van het plangebied op een stadsplan van rond ca. 1670 (bron: SN, 1999, p. 14.).

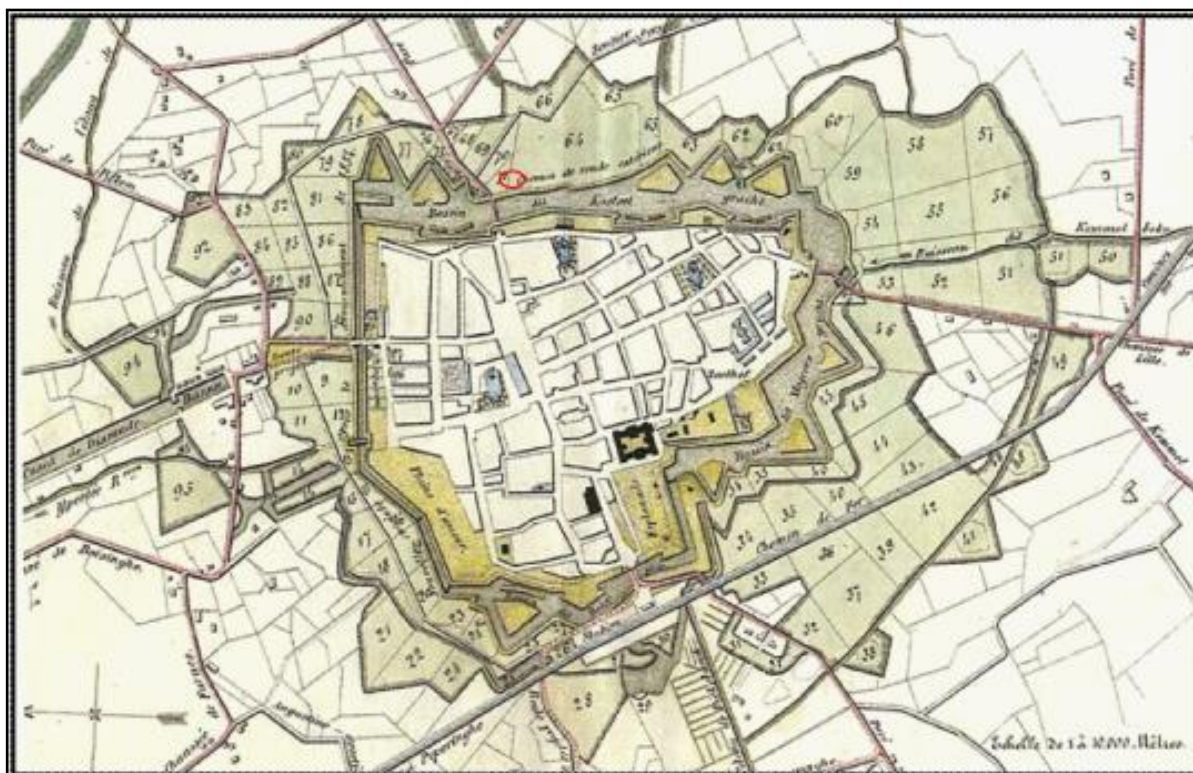
Figuur 25 Toestand van de vestingen tijdens het Franse beleg in 1744 (bron: SN, 1999, p. 45.).

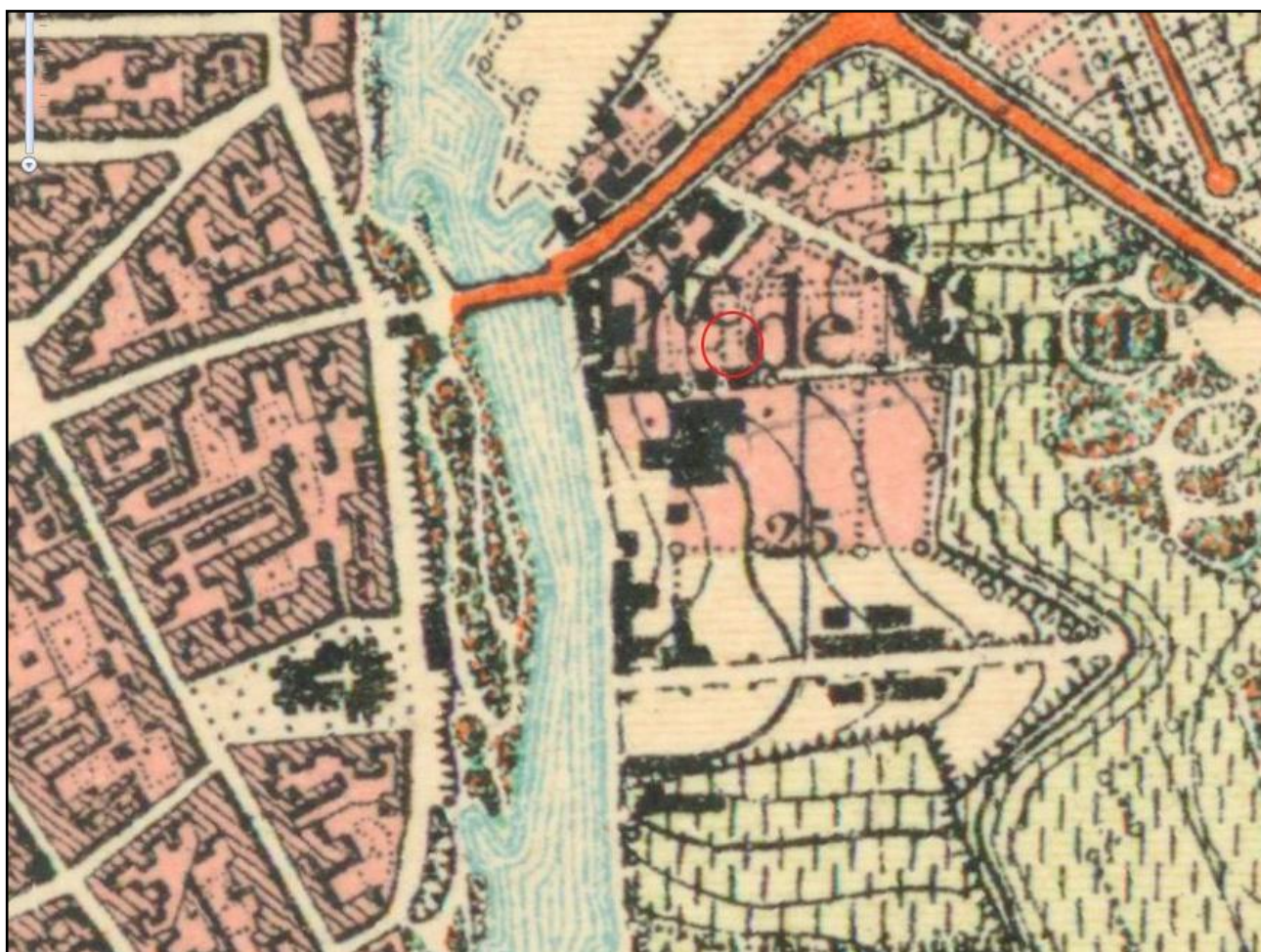
Figuur 26 Kaart van Ferraris (1777) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt)

Figuur 27 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).

Figuur 28 Toestand van de leperse vestingen na de gedeeltelijke ontmanteling in 1856 (bron: SN, 1999, p. 45).

Figuur 29 Aanduiding van het projectgebied op de topografische kaart van 1904 (bron: <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl>).

Figuur 30 Topografische kaart van 1939 (bron: <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl>).

Figuur 31 Topografische kaart van 1969 (bron: <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl>).

Figuur 32 Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1971 (bron: geopunt).

Figuur 33 Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1990 (bron: geopunt).

Figuur 34 Het plangebied aangeduid op de orthofoto uit 2016 (bron: geopunt).

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving onderstaande archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld.

1.3.3.2.1 Algemeen

Het is pas in de jaren 1980 dat er enig 'voorzichtig' archeologisch onderzoek werd uitgevoerd in het Ieperse. Het late besef dat de stad een ongelooflijk rijk bodemarchief bezit is een verklaring voor dit feit. Men ging er vanuit dat de Eerste Wereldoorlog voor een volledige verwoesting van de Ieperse ondergrond had gezorgd. Dat dit een misvatting was, zou in de toekomst blijken. Archeologie zou zelfs de belangrijkste bron worden voor de Ieperse stadsgeschiedenis.

In de jaren 1980 werden geregeld werfcontroles uitgevoerd waarbij o.a. restanten van de Bourgondische stadsversterking werden onderzocht. De stad nam van eind 1989 tot 1992 zelfs een eigen stadsarcheoloog in dienst.

Een belangrijk moment in het archeologisch verhaal was de oprichting van Archeo7 in 2006. Deze intergemeentelijke dienst (nu IOED CO₇) staat in voor de opvolging van archeologisch onderzoek in de streek.

Tijdens een archeologisch onderzoek voorafgaand aan de bouw van een ondergrondse parkeergarage aan de Gevangenisstraat (1999-2000), werd een 'Steen' gevonden, opgebouwd uit ijzerzandsteen. Daarnaast konden twee plattegronden van houten gebouwen gereconstrueerd worden.¹³

Tijdens de graafwerken voor het Novotel aan de Sint-Jacobsstraat (2000) werden verschillende gebouwen waargenomen. Het bouw materiaal bestond uit houtbouw, ijzerzandsteen en bakstenen. Verschillende plattegronden konden gereconstrueerd worden.¹⁴

Voorafgaand aan het bouwproject De Twaalf Apostelen aan de Rijselseweg (2000) werd een archeologische opgraving uitgevoerd. De resultaten waren een houten kruisvormige plattegrond, vermoedelijk een verankering van een windmolen en een ijzerzandsteen gebouw.¹⁵

Een ondergrondse kantoorruimte voor het gerechtsgebouw aan de Korte Torhoutstraat (2001) bood de kans om het O.L.V.-Gasthuis archeologisch te onderzoeken. Verschillende nieuwe inzichten in de aanleg van nieuwe straattracés en de bouw van kerk van het Gasthuis waren het resultaat.¹⁶

Tijdens een onderzoek voorafgaand aan de bouw van een ondergrondse parking aansluitend op een bankfiliaal aan de Rijselsestraat (2002) kon het 'versteningsproces' van een houten gebouw gedocumenteerd worden.¹⁷

Resten van houtbouw en vroege baksteenbouw werden aangetroffen tijdens een archeologisch onderzoek voorafgaand aan de bouw van een ondergrondse parkeergarage bij de herbestemming van het Karmelietenklooster aan de Patersstraat (2005).

¹³ HANECA K., 2009, pp. 106-107.

¹⁴ HANECA K., 2009, p. 107.

¹⁵ HANECA K., 2009, p. 111.

¹⁶ HANECA K., 2009, p. 113.

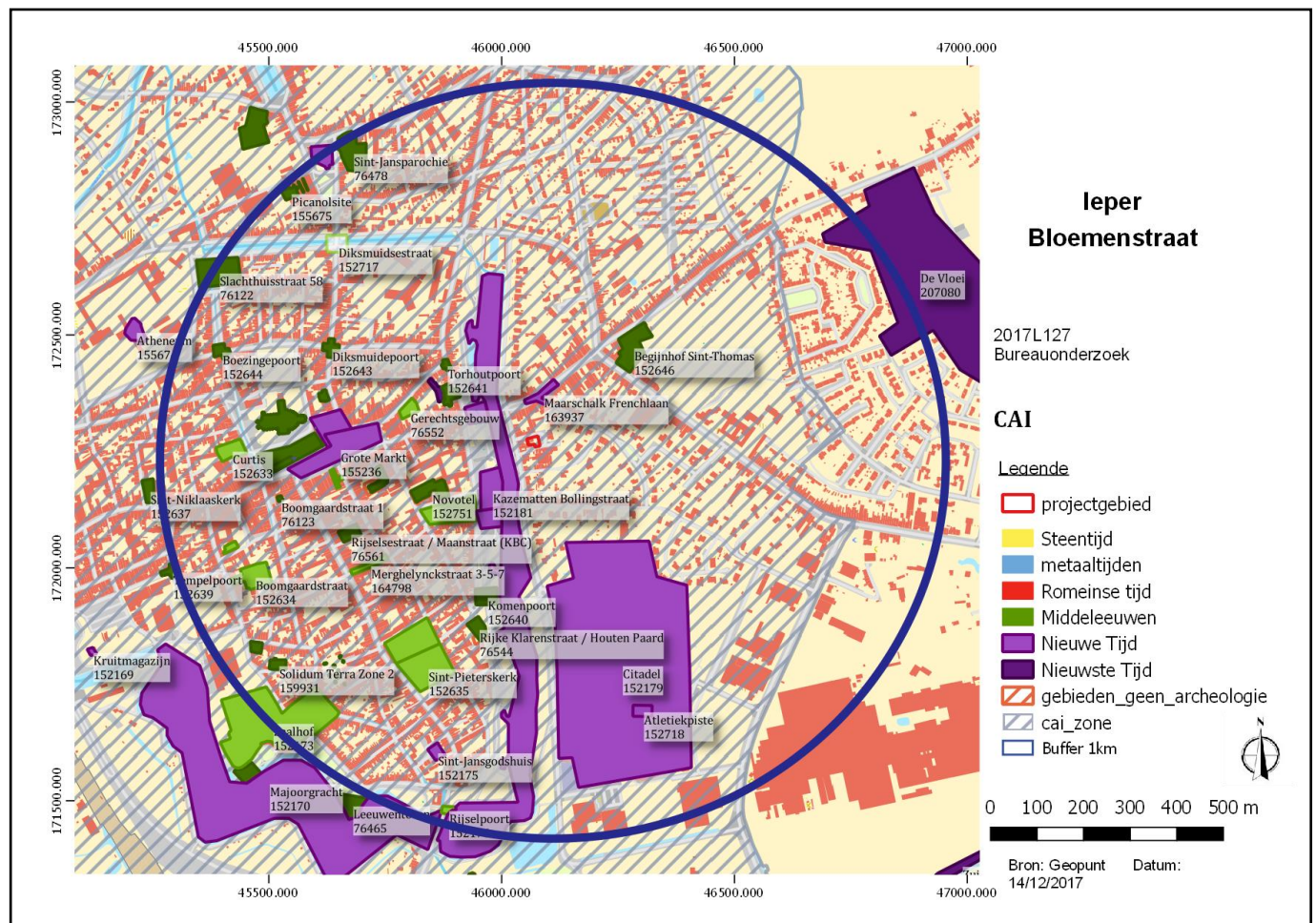
¹⁷ HANECA K., 2009, p. 113.

1.3.3.2 CAI locatie

Net ten noorden van het plangebied bevindt zich CAI Locatie 163937. Daar werden tijdens een archeologische opgraving resten aangetroffen van de Vauban-versterking evenals paardenskeletten en een bomkrater uit WO1.¹⁸

Op 300m ten noordoosten van het plangebied bevindt zich het Begijnhof Sint-Thomas uit de late middeleeuwen (CAI Locatie 152646). Net ten westen van het plangebied kunnen de zogenaamde kazematten teruggevonden worden (CAI Locatie 152181). De 5 kazematten bevinden zich ter hoogte van de Bollingstraat.

Ten zuiden van het plangebied bevindt zich de zogenaamde citadel (CAI Locatie 152179). Deze werd gebouwd in 1569. In 1678 verving Vauban de citadel door een hoornwerk. Het 'hoorn van Antwerpen' is nu een park.¹⁹

Figuur 35 CAI kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt & CAI).

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

De locatie situeert zich binnen het historisch stadscentrum van Leper.

¹⁸ VERDEGEM S., VERVOORT R., TOMBEUR L., DE SMAELE B. 2013.

¹⁹ STUBBE L., 2003.

1.3.4 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek

Wat is, op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied matig is. Het plangebied situeert zich buiten de 13de eeuwse omwalling maar wel binnen de 14de eeuwse omwalling. De oudste cartografische bronnen geven bewoning weer ten noorden van het plangebied. Op een kaart uit de 16de eeuw wordt ter hoogte van het plangebied een gebouw weergegeven met tuinen. In de loop van de 17de eeuw wordt het onderzoeksgebied opgenomen binnen het verhaal van de versterkingen rond Ieper. Net ten zuiden van het terrein ligt de Spaanse Citadel (1569) en later Hoorn van Antwerpen. Het plangebied zelf lijkt binnen een vestingsgracht te liggen.

Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?

NVT

Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
Zie hoger.

Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

Binnen het plangebied staan twee woningen (niet onderkelderd) en een tuinhuis. De rest van het plangebied is verhard en een klein deel is groen. De bouw van de huizen zal een impact gehad hebben op het bodemarchief. In hoeverre deze impact archeologische resten heeft verstoord is niet geweten.

Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

Er wordt een stedenbouwkundige vergunning gevraagd voor het bouwen van een handelsruimte en appartementen. De werken starten in eerste instantie met de afbraak van het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied (in totaal 165m²).

De nieuwbouw bestaat uit een onderkelderde ruimte over praktisch het volledige plangebied (416m²). In deze ruimte worden o.a. 7 garages voorzien en bergingen. Op het gelijkvloers voorziet de initiatiefnemer een handelsruimte, bergingen, een technische ruimte en parkeergelegenheid. De inrit voor de ondergrondse garage bevindt zich aan de westelijke zijde van het plangebied. Op het eerste en tweede verdiep tenslotte zullen samen vier appartementen gebouwd worden. Uit de terreindoorsnede blijkt dat het kelderniveau uitgegraven zal worden tot op een diepte van circa -3,5m ten opzicht van het huidige maaiveldniveau. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat het volledige plangebied verstoord zal worden tot op deze diepte.

Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?
Archeologisch onderzoek op deze locatie zou kunnen leiden tot meer informatie de versterkingen rond de stad Ieper.

1.4 Conclusie

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van een handelsruimte en appartementen. Het projectgebied wordt in deze studie Ieper Bloemenstraat 20-21 genoemd.

Met onderstaand bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Het projectgebied wordt op het gewestplan aangeduid als woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde (code 0101). Bovendien bevindt het zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van de stad Ieper. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 428m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied is gelegen in de stad Ieper in de provincie West-Vlaanderen. Het projectgebied situeert zich langs de Bloemenstraat. Op 40m ten westen van het plangebied bevindt zich de Kasteelbeek. Het projectgebied bevindt zich 400m ten westen van de Grote Markt. Het plangebied is kadastraal terug te vinden onder Ieper, Afdeling 1, Sectie C, perceelnrs. nrs. 1/04 s7, 1/04 d5, 1/06 k29. Er wordt een stedenbouwkundige vergunning gevraagd voor het bouwen van een handelsruimte en appartementen. De werken starten in eerste instantie met de afbraak van het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied (in totaal 165m²).

De nieuwbouw bestaat uit een onderkelderde ruimte over praktisch het volledige plangebied (416m²). In deze ruimte worden o.a. 7 garages voorzien en bergingen. Op het gelijkvloers voorziet de initiatiefnemer een handelsruimte, bergingen, een technische ruimte en parkeer gelegenheid. De inrit voor de ondergrondse garage bevindt zich aan de westelijke zijde van het plangebied. Op het eerste en tweede verdiep tenslotte zullen samen vier appartementen gebouwd worden.

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied matig is. Het plangebied situeert zich buiten de 13de eeuwse omwalling maar wel binnen de 14de eeuwse omwalling. De oudste cartografische bronnen geven bewoning weer ten noorden van het plangebied. Op een kaart uit de 16de eeuw wordt ter hoogte van het plangebied een gebouw weergegeven met tuinen. In de loop van de 17de eeuw wordt het onderzoeksgebied opgenomen binnen het verhaal van de versterkingen rond Ieper. Net ten zuiden van het terrein ligt de Spaanse Citadelle (1569) en later Hoorn van Antwerpen. Het plangebied zelf lijkt binnen een vestingsgracht te liggen.

1.5 Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2016
- AGIV
- CARTESIUS
- DOV Vlaanderen
- Geoportaal
- Geopunt
- NGI

- DEWILDE M., 2010, Westelijk kust-Vlaanderen in de 13de eeuw. De historisch-archeologische afdruk. In: Dewilde M., Eryvynck A. & Becuwe F., *Novii Monasterii* vol. 10, pp. 159-174.
- DE LILLE M. K., MASURE D., MEIRLAEN J.-P. & VERHEYE S., 1997, *De Stille kerktoeren. Bijdragen over de Ieperse St.-Niklaaskerk en -parochie*, Ieper.
- DEWILDE M., 2008, Bouwen met baksteen in middeleeuws Ieper. In: COOMANS T. & VAN ROYEN H. (eds.): *Medieval Brick Architecture in Flanders and Northern Europe: The Question of the Cistercian Origin*, *Novi Monasterii* 7, pp. 233-241.
- DEWILDE M., 1995, Van akker tot Grote Markt (W.-VI.), in: *Archaeologia Mediaevalis* 18, pp. 38-39, Namur.
- HANECA K., DEWILDE M., ERVYNCK A., BOEREN I., BEECKMAN H., GOETGHEBEUR P. & WYFFELS F., 2009, De 'houten eeuw' van een Vlaamse stad. Archeologisch en dendrochronologisch onderzoek te Ieper (prov. West-Vlaanderen). In: *Relicta, Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen* 4, pp. 99-134.
- JANSSENS L., COX L. & VAN REMOORTER O., 2012, *Archeologische opgraving Ieper Grote Markt 25-27*, BAAC, Rapport 28, Drongen, pp. 1-80.
- MOENS J., 2011, Middeleeuws leer uit archeologisch onderzoek op de Grote Markt in Dendermonde, *Relicta* 7, pp. 37-66.
- MUS O., e.a., 1992, *Omtrent de vestingstad Ieper*. Koning Boudewijnstichting, Brussel.
- MUS O., 1996, L'évolution de la Ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400. In: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds.): *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders, Archaeological and Historical Contributions - Ieper en de middeleeuwse lakennijverheid in Vlaanderen, Archeologische en historische bijdragen, Archeologie in Vlaanderen Monografie 2*, Brussel, pp. 43-56.
- S.N., 1999, *Notices sur la place d' Ypres et son démantèlement: 1830-1858*, Genootschap voor geschiedenis en vestingbouwkunde, Ieper.
- S.N., 2007, *Vauban en de Ieperse vestingen, Catalogus tentoonstelling 24 november 2007 tot 26 januari 2008*, Stadsarchief Ieper, Ieper.
- STUBBE L., DENDOOVEN D., TERMOTE J. en VANDERGHOTE P., 2003, *Vesting Ieper. Wandeling in een historisch landschap*. OKV, Drukkerij L. Vanmelle nv, Gent.
- TERMOTE J., 1992, De stadsverdediging van Ieper vóór 1388. In: Van Acker J., *Wevend aan het verleden*. De rode Bles, Veurne, pp. 219-228.
- VANROLLEGHEM A. 2006. *Ieper à la carte. De Ieperse vestingen in kaart gebracht. Ieper*, Erfgoedcel Ieper.
- VERDEGEM S., VERVOORT R., TOMBEUR L., DE SMAELE B. 2013: *Resten van vesten te Ieper (Maarschalk Franchlaan, Rudyard Kiplinglaan, Gildenstraat), Adede Archeologische Rapporten* 32, Gent.

1.6 Lijst met afbeeldingen

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	4
Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: AGIV & NGI)	4
Figuur 3 Topografische kaart (detail) met aanduiding van het plangebied. (bron AGIV & NGI)	5
Figuur 4 Uitsnede uit het plan bestaande toestand. (bron: initiatiefnemer).....	7
Figuur 5 Zicht op het betreffende plangebied in de Bloemenstraat vanaf de noordelijke zijde (bron: google.be).....	8
Figuur 6 Zicht op het plangebied in de Bloemenstraat vanaf de zuidelijke zijde (bron: google.be).....	8
Figuur 7 Kadasterplan met aanduiding van de te slopen en te behouden gebouwen. (bron: geopunt).....	9
Figuur 8 Plan van de kelder (bron: initiatiefnemer).....	10
Figuur 9 Plan van het gelijkvloers (bron: initiatiefnemer).	11
Figuur 10 Doorsnede van de werken (bron: initiatiefnemer).	12
Figuur 11 Het projectgebied op de tertiair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV)	15
Figuur 12 Het projectgebied geprojecteerd op de quartair geologische kaart. (bron: geopunt, NGI, DOV) ...	16
Figuur 13 Het projectgebied aangeduid op de bodemkaart. (bron: geopunt, DOV)	17
Figuur 14 Het projectgebied aangeduid op de potentiële bodemerosiekaart. (bron: geopunt)	18
Figuur 15 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM. (geopunt).....	19
Figuur 16 Het projectgebied geprojecteerd op het DTM detail. (bron: geopunt)	19
Figuur 17 Ieper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (TERMOTE 1990, fig. 3-II)	21
Figuur 18 Stadsomwalling van Ieper in de eerste helft van de 14 ^{de} eeuw met aanduiding van het projectgebied (© TERMOTE, 1992, p. 226).	23
Figuur 19 Detail Gravure Guillaume de Tielt (1610) met aanduiding van het projectgebied in het rood (Stedelijk Museum Ieper, inventarisnummer: SM 3185).	26
Figuur 20 Projectgebied weergegeven op het stadsplan van Thévelin-Destrée (bron: MOERMAN M., 2010, p. 127.).....	27
Figuur 21 Projectgebied weergegeven op de kaart van Braun & Hogenberg, 1575 (VANROLLEGHEM 2006, 69).....	27
Figuur 22 Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Stadsarchief Ieper, toegang: Collectie C08: sectie kaarten en plannen, nummer 89).	28
Figuur 23 Projectgebied weergegeven op de gravure van De Wit, 1680 (Stadsarchief Ieper, toegang: Collectie C08: sectie kaarten en plannen, nummer 99)	28
Figuur 24 Weergave van het plangebied op een stadsplan van rond ca. 1670 (bron: SN, 1999, p. 14.).....	29
Figuur 25 Toestand van de vestingen tijdens het Franse beleg in 1744 (bron: SN, 1999, p. 45.).	29
Figuur 26 Kaart van Ferraris (1777) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt)	30
Figuur 27 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt).....	30
Figuur 28 Toestand van de Ieperse vestingen na de gedeeltelijke ontmanteling in 1856 (bron: SN, 1999, p. 45).....	31
Figuur 29 Aanduiding van het projectgebied op de topografische kaart van 1904 (bron: http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl).	31

Figuur	30	Topografische	kaart	van	1939	(bron:
http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl).						32
Figuur	31	Topografische	kaart	van	1969	(bron:
http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?lang=nl).						32
Figuur 32	Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1971 (bron: geopunt).					33
Figuur 33	Het plangebied aangeduid op de orthofoto van 1990 (bron: geopunt).					33
Figuur 34	Het plangebied aangeduid op de orthofoto uit 2016 (bron: geopunt).					34
Figuur 35	CAI kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt & CAI).					36